
JAARVERSLAG 2020 VRS WEST-FRIESLAND

Verslag van de ringactiviteiten door Vogelringstation West-Friesland in 2020 (en eind 2019)

COLOFON

Titel: Jaarverslag 2020 VRS West-Friesland
Ondertitel: Verslag van de ringactiviteiten door Vogelringstation West-Friesland in 2020 (en eind 2019)
Teksten: Klaas van den Berg
Foto voorblad: Blauwstaart, 8 november 2020, K.J. van den Berg
© Foto's: Klaas van den Berg (tenzij anders vermeldt)
© Tekst: Klaas van den Berg, Medemblik, 2021

Dit is een uitgave van Vogelringstation West-Friesland.

Het vogelringstation houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in West-Friesland.

Berg, van den K.J., 2020, Jaarverslag 2020 VRS West-Friesland, Medemblik

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag 2020 VRS West-Friesland.....	1
Colofon.....	2
Inhoudsopgave	3
VRS West-Friesland.....	4
Geschiedenis	4
Gebiedsbeschrijving en ligging	4
Dankwoord	5
Betrekken Bij Groenfonds	5
Corona	5
CES project.....	6
Nestkast	8
Kauw	9
Ekster	10
Tuinvangsten Medemblik.....	11
VRS West-Friesland.....	12
Cijfers	12
Noemenswaardige momenten	12
Terugmeldingen.....	15
“Vreemde” terugvangsten (NVO: niet van ons)	15
Onze ringen elders	15
Het verhaal van E23 I	17
Broedvogelinventarisatie Zanddepot.....	18
Territoria kaarten:	20
Literatuur	35
Websites.....	35
Literatuur.....	35

GESCHIEDENIS

Sinds het najaar van 2019 is gestart met de voorbereiding voor de oprichting van VRS West-Friesland. In overleg met Staatsbosbeheer is gekozen voor een unieke locatie te midden van oostelijk West-Friesland. Hiermee is het ontstaan van een functionerend ringstation in de regio van West-Friesland een feit geworden. Tijdens de winter van 2019-2020 zijn de benodigde inspanningen geleverd om de locatie in te richten. Netbanen gesnoeid, ringplek ingericht en waar nodig nog enkele voorzieningen geplaatst. Al snel was het ringstation compleet ingericht ver voor het broedseizoen van 2020. Naast de inrichting van de netbanen zijn er ook meerdere nestkasten opgehangen voor nestkast onderzoek.

Het doel van het VRS West-Friesland is om vogelonderzoek te doen in West-Friesland door middel van het ringen van in het wild levende vogels. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de landelijke onderzoeks & monitorings projecten vanuit het Vogeltrekstation. In kleinere schaal werd dit al uitgevoerd door de soort onderzoeksprojecten aan Kauw en Ekster en de tuinvangsten in Medemblik. Voorlichting en publicatie over vogelringonderzoek is hier een wezenlijk onderdeel van, waarmee d.m.v. excursies en lezingen, maar ook publicaties over de onderzoeksresultaten een bijdrage aan wordt geleverd.

GEBIEDSBESCHRIJVING EN LIGGING

De groene en blauwe dooradering van West-Friesland ten oosten van de A7 lopend vanaf Zwaagdijk tot aan Enkhuizen is een bekend recreatief gebied en een van de weinige groene bosrijke gebieden welke dit deel van Noord-Holland rijk is. In West-Friesland bevinden zich een klein aantal natuurlijke gebieden zoals het Vooroever, Grootte vliet, de Weelen en het Streekbos. In de polders rondom is volop land- en tuinbouw gaande waardoor deze gebieden behalve voor de biodiversiteit waardevol zijn ook recreatief een belangrijke functie hebben. De meeste van de natuurgebieden in West-Friesland worden beheerd door Staatsbosbeheer, zo ook de Weelen waar in het subgebied het Zanddepot ons ringstation is gevestigd.

Het Zanddepot is ontstaan in de jaren '70 door herinrichting van de polder het Grootslag na de ruilverkaveling. Door van de polder een rijpolder te maken i.p.v. een vaarpolder zijn percelen opnieuw verdeeld, rechtgetrokken en opgehoogd. Sloten zijn gedempt of nieuw gegraven en er werden verharde wegen aangelegd. Hiervoor werd veel zand aangevoerd vanuit het IJsselmeer. Dit werd in depot gestort op het Zanddepot, waarna het verder werd verdeeld over de polder. In de periode daarna is er met het Zanddepot nagenoeg niks gebeurd. In de jaren '80 zijn er bomen in de polder geplant (de Weelen en Streekbos), en zo ook enkele percelen op het Zanddepot. Veel vegetatie in het gebied kent een natuurlijke ontwikkeling, en de waterhuishouding kent ook een natuurlijke fluctuatie door een afgesloten systeem welke gevoed wordt door regenwater. Ontwikkeling van riet/ruigte waarin ook orchideeën staan en zelfs Addertong en delen met bos en struweel maakt het een uniek gebied voor onderzoek.

Figuur 1: Houtduif

DANKWOORD

Iedereen die heeft geholpen bij het VRS wordt bedankt voor hun inzet en aanwezigheid! Soms is een helpende hand al voldoende bij het opzetten van een net, het schrijven tijdens het ringwerk of het onderhoud van de netbanen en de locatie. Daarom speciale dank aan Bram, Jeroen en Fred voor de vele momenten van hulp!

Vogeltrekstation wordt bedankt voor de benodigde ringmachtiging en de prettige samenwerking!

Staatsbosbeheer (Leon Kelder) wordt bedankt voor het vertrouwen in het VRS en de benodigde terreinvergunning voor uitvoering van onze onderzoeken.

Vader en moeder van den Berg (Adrie en Ans) hebben een donatie gedaan voor het ringonderzoek, waarvoor dank!

Adrie heeft daarnaast een behoorlijke inspanning geleverd in het produceren van een flinke hoeveelheid diverse nestkasten.

Annemieke en Arend worden bedankt voor de vrijheid en tijd welke ik mocht steken in het VRS en zaken welke daarmee gemoeid zijn.

Bram Laan wordt bedankt voor alle geleverde diensten en de voerdonaties! Ook de bijdrage vanuit Texel's Big Day Team Tureluurs wordt zeer gewaardeerd!

WEEROMSTANDIGHEDEN 2019-2020

De winter van 2019-2020 was uitzonderlijk zacht met hogere temperaturen dan gemiddeld. Hoewel de meeste vangdagen geschikt (weinig wind en geen neerslag) weer betroffen hebben we toch enkele regen momenten gehad, februari stond wel meer in het teken van veel wind en regen waarin meerdere storingen en stormen over het land trokken. De warme temperaturen liepen door tot in het voorjaar. Waarbij de tweede helft van maart met oostelijke stroming koud en nat weer bracht. In april werd het warmer en droger. Zelfs record zonnig was het voorjaar te noemen. Tot in de zomer waren de temperaturen soms zeer warm! Neerslag was meer buig en goed omheen te plannen met de projecten. Het najaar was eveneens zacht, en op momenten regenachtig maar niet overheersend. De wintermaanden van 2020 waren geregeld nat, maar ook warm te noemen.

BETREKKEN BIJ GROENFONDS

Begin 2020 kreeg het VRS de mogelijkheid om een aanvraag te doen bij het Betrekken bij Groenfonds. Provincie Noord-Holland stelt jaarlijks een bedrag beschikbaar voor groene vrijwilligersprojecten, dit jaar betrof het € 102.000,-. Als bijdrage uit dit fonds heeft het VRS een aanvraag ingediend voor de aanschaf van mistnetten, netstokken en enkele gereedschappen om het vogelringonderzoek goed, zorgvuldig en vooral ook veilig te kunnen uitvoeren. Helaas hebben wij geen bijdragen mogen ontvangen uit het fonds waaraan ruim 100 aanvragen waren binnengekomen van totaal ruim € 600.000,--.

CORONA

Rond half maart komt Nederland in de ban van het Coronavirus, ook wel COVID-19 genoemd. Dit virus zorgt ervoor dat oudere en kwetsbare mensen in de samenleving een zeer grote kans hebben op ziekenhuisopname en in het ergste geval zelfs tot overlijden aan de gevolgen van dit virus. De regering heeft vanaf dat moment de rest van het jaar maatregelen getroffen om besmetting in Nederland te voorkomen cq te verminderen in snelheid. Uiteraard heeft het Vogeltrekstation ook beperkingen ingevoerd welke effect hebben gehad op onze ringwerkzaamheden. In bijna het gehele jaar was het niet mogelijk om met meer dan twee personen tegelijk op de ringbaan te zijn. De beperking van 1,5meter afstand houden is buiten goed aan te houden, zelfs bij controle langs de netten en het ringen zelf. Doordat de aantallen nooit echt hoog opliepen en de ringbaan op dit moment door 1 ringer kan worden bediend is dit prima uit te voeren. Halverwege het jaar kwam er meer ruimte en naarmate het najaar vorderde en de winter intrad kwamen er weer meer beperkingen. Gelukkig voor veel mensen was de lockdown niet zo streng dat men verplicht binnen moest blijven, zoals in veel andere landen het geval was. Hierdoor konden we gelukkig nog veel actief zijn op de ringbaan.

CES PROJECT

Sinds de start van VRS West-Friesland zijn wij ook gestart met deelname aan het CES project. CES staat voor Constant Effort Site en is een monitoringsproject van het Vogeltrekstation en SOVON vogelonderzoek Nederland. Het eerste jaar CES op project C97 Zanddepot is als proefjaar gebruikt om te controleren of de gekozen biotopen en net plaatsen voldoen. Met terugwerkende kracht zijn de gegevens gecontroleerd en aan het CES project toegevoegd.

Het CES project werkt volgens een vaststaand protocol waarmee op zeer gestandaardiseerde wijze vogelring onderzoek wordt gedaan in het broedseizoen. Bij dit project worden gegevens verzameld over de aantal ontwikkeling, broedsucces, conditie en overleving van diverse vogelsoorten binnen een vast gebied door middel van een vaste opstelling en inspanning.

De sterke wijze van standaardisatie zorgt ervoor dat de gegevens jaar op jaar goed zijn te vergelijken. De waarde van dit monitoringsproject zit dus ook vooral in een lange reeks over de aankomende jaren.

De standaard werkwijze bestaat uit:

- Vast mistnetopstelling
- 12 vangdagen tussen half april en begin augustus
- Eenmaal per 10 dagen vangen
- Per vangdag half uur voor zonsopkomst tot zes uur na zonopkomst “netten open”
- Minimaal drie dagen tussen opeenvolgende vangdagen
- Geen gebruik van lokmiddelen, zoals geluid en/of voer

In 2020 hebben wij dan ook een volledige CES kunnen draaien van 12 rondes. Over de 12 verschillende dagen zijn in totaal 315 vogels die van een ring zijn voorzien en hebben we 174 vogels terug gevangen over 22 soorten. De terug vangsten bestonden voornamelijk uit vogels eerder dit jaar tijdens CES of andere dagen zijn geringd op het Zanddepot en een enkele “vreemde” ring. De terug vangsten geven geen beeld van het aantal individuen over de gehele periode maar over het aantal individuele vogels per CES periode (1-12).

Hoewel de aantallen gedurende het broedseizoen rustig verliepen hadden we vanaf grofweg juni meer jonge vogels verwacht. De vangsten liepen in deze tijd echter licht terug zoals ook is te zien in tabel 1.

Of dit een algemeen beeld is voor deze locatie zal de toekomst uitwijzen.

Figuur 2: Grauwe vliegenvanger, tijdens CES 4 exemplaren geringd.

Soort	Totaal		CES 1		CES 2		CES 3		CES 4		CES 5		CES 6		CES 7		CES 8		CES 9		CES 10		CES 11		CES 12		
			18-apr		25-apr		3-mei		16-mei		23-mei		1-jun		12-jun		20-jun		5-jul		11-jul		24-jul		2-aug		
	nieuw	terug	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	Nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	nw	tmd	
Houtduif	2											1									1						
Groene specht	1																		1								
Grote bonte specht	10	6	2	1					1				2	2	1	2		1				1	3				
Winterkoning	34	22	2	4	1	3	1	1	2		2	1	6	1	2	3	5	2	2	2	2	2	6		3	3	
Heggenmus	15	12		2		1	1	2	2	3		1	3	1	1		1	1			5	1	1		1		
Roodborst	28	17	1	1	4		1	1	2	4		1	1	1	5		6	1	1	4	3	1	4	2		1	
Merel	29	15	4	3	2			1	4	1	2	1	5		5	2	1		1	1	1	3	4	1		2	
Zanglijster	19	3			5		2						1	2	4		3					1	1		3		
Bosrietzanger	3																								3		
Kleine karekiet	6				1														1				1		3		
Tuinfluit	22	1			3		8		5	1	2		1												3		
Zwartkop	61	18	3	1	6	2	4	2	2	2	2	1	6	4	13	3	3		6		1	1	3	1	12	1	
Tjiftjaf	30	29	2	4	3	6	1	4	1	3	2	2	4	4	9	3	1	1	4	1	1				2	1	
Fitis	15	10	8	1	1	2	1	2	1	3			2	1	1			1	1								
Grauwe vliegenvanger	4								1				1		1				1								
Staatmees	5	3					3	2				1	1	1													
Pimpelmees	17	6		4		2							6		11												
Koolmees	4	30		2		2						2	1	10	2	9		1		1			1	2		1	
Boomkruiper	4		1		1				1						1												
Gaai	1																		1								
Vink	4	2							2		1		1	1		1											
Groenling	1												1														
Totaal Nieuw	315		23		27		22		23		12		41		57		22		20		14		24		30		
Totaal TMD		174		23		18		15		18		9		28		22		7		9		10		6		9	

Tabel 1: CES overzicht van vangdagen per CES periode, soorten en aantallen nieuw (nw) en terugvangsten (tmd) per periode en totaal.

NESTKAST

In het eerste jaar zijn er over twee locaties in totaal 15 functionele nestkasten gemonitord gedurende het broedseizoen. Gegevens verzameld tijdens het broedseizoen zijn: start eileg, legselgrootte, broedsucces, uitvlieg percentage etc. in het kader van NESTKAART van SOVON vogelonderzoek Nederland. Daarnaast zijn alle pullen uit de nestkasten voorzien van een ring van het vogeltrekstation vanuit het nestkasten project. De verzamelde gegevens zijn aangeleverd t.b.v. NESTKAST (Netwerk voor STudies aan nestKASTbroeders), een netwerk van amateur nestkastonderzoekers (controleurs en ringers) en professionele nestkastonderzoekers (afdeling dierecologie NIOO-KNAW), het Vogeltrekstation en SOVON.

Van de 15 nestkasten bevonden zich er twee in de tuin in Medemblik en dertien op de CES locatie. Van deze kasten zijn er twee van het halfopen nestkastmodel en elf nestkasten voor mezen. Vroeg in het seizoen is éénmaal een nachtronde langs de nestkasten uitgevoerd waarbij slapende mezen in de nestkasten zijn gecontroleerd op aanwezige ringen of zijn geringd indien deze nog niet waren voorzien van een ring.

Op het totale aantal kasten waren drie kasten niet bezet, het betrof 1 halfopen kast en 1 mezenkast op de CES locatie en 1 nestkast in Medemblik. Overige kasten waren vooral bezet door Koolmees, met uitzondering van de nestkast in Medemblik. Opvallend was één gemengd nest met uiteindelijk 14 eieren welke bebroed werden door een paartje Koolmees, waaruit in totaal 5 Pimpelmees en 5 Koolmees pullen geboren werden. Alle tien de jongen uit dit nest zijn succesvol uitgevlogen. Daarnaast is vrij laat in het broedseizoen nog een nestkast bezet geraakt met Grauwe vliegenvanger met drie eieren en drie uitgevlogen jongen.

Er zijn 11 eerste legfels van koolmezen aangetroffen en 1 tweede legsel, met respectievelijk 87 en 4 eieren. Hieruit zijn in totaal 73 jongen koolmezen uitgekomen en uitgevlogen. Van de Pimpelmees is één legsel bij Koolmees onder gebracht geweest met 5 eieren en dit leverde ook 5 uitgekomen en uitgevlogen pullen op. Daarnaast zijn er van de Pimpelmees 11 eieren uit een eerste legsel uitgekomen en uitgevlogen in Medemblik.

In totaal zijn er in de nestkasten 31 keer adulte koolmezen aangetroffen (29x vrouw en 2x man).

Eind 2020 is de nestkast serie deels uitgebreid en vervangen naar 21 mezenkasten, vier halfopen kasten en twee bosuilkasten.

Figuur 3: Nest in nestkast gereed voor eileg.

KAUW

Sinds 2016 wordt er meegedaan aan het soortproject Kauw. Dit is een project welke opgezet is in overleg met meerdere ringers in de provincie Noord-Holland en Utrecht. Waarbij kauwen worden gevangen en worden voorzien van een VT ring en een kleurring. Door het aanbrengen van kleurringen wordt meer informatie verkregen over de soort.

De kleurringen zijn geel van kleur met zwarte inscriptie van één letter en drie cijfers bijvoorbeeld **E200**. Door middel van de kleurringen wordt het terugmeldingspercentage aanzienlijk verhoogd dan bij alleen gebruik van metalen ringen. Dit levert meer inzicht in de verspreiding van de individuen in hun omgeving en ook meer over het gedrag van de individuen. Sinds de start worden kauwen geringd in grofweg de Wieringermeer/Wieringen en in de stad Medemblik, uiterste grenzen zijn de gemeente Hollands Kroon en Medemblik. Naast adulte worden jaarlijks ook enkele nestjongen voorzien van ringen.

In 2020 zijn er evenveel kauwen voorzien van een kleurring dan 2019, al is dat minder dan de voorgaande jaren. (zie ook tabel 2) Dit wordt vooral veroorzaakt door de mindere aanwezige kauwen in de tuin maar deels ook door de minder in gebruik zijnde nestkasten bij de SBB werkschuur in het Robbenoordbos. Aflezingen van oudere dieren zijn er nog wel! In tabel 2 is weergegeven hoeveel aflezingen er de afgelopen jaren zijn gedaan. In totaal zijn er 20 verschillende individuen afgelezen, koploper in de aflezingen is E236 welke maar liefst 16 maal is afgelezen in 2020.

Kauw	2016	2017	2018	2019	2020
Geringd	45	15	16	12	12
Meldingen	26	23	37	60	46

Tabel 2: Overzicht aantal gekleurde kauwen en aantal meldingen van afgelezen kleurringen over de periode 2016-2020.

Figuur 4: E231, in 2016 vastgelegd met wildcamera in de tuin. Zie ook verderop het verhaal over E231

EKSTER

Gelijktijdig met de start van het Soortproject Kauw is gestart met een soortproject voor Ekster. Tot die tijd waren er geen kleurring projecten gericht op de soort Ekster in Nederland. Een eerder uitgevoerd project in Amersfoort waarbij nestjongen werden voorzien van kleurringen had een kort leven vanwege diverse omstandigheden. Het vangen van volwassen vogels was hierbij niet het idee.

De Eksters worden voorzien van een VT-ring en een gele kleurring voorzien van zwarte inscriptie van twee cijfers bijvoorbeeld **00**. De vogels worden zowel in Medemblik als in Mulders eendenkooi te Hippolytushoef geringd. Incidenteel zijn ook enkele losse dieren elders voorzien van een ring binnen de grenzen van het projectgebied. Zo zijn er dit jaar twee nestjongen Ekster op de Kreupel voorzien van een kleurring en bij Gemaal Leemans éénmaal een volgroeid exemplaar.

In onderstaande tabel 3 is weergegeven welke aantallen er over de afgelopen jaren zijn gevangen en geringd en hoeveel aflezingen er gedaan zijn. In totaal zijn er vijf verschillende individuen afgelezen, verschillend van 1 tot 4 maal.

Ekster	2016	2017	2018	2019	2020
Geringd	7	7	5	4	8
Meldingen	31	8	16	10	10

Tabel 3: Overzicht aantal gekleurringde eksters en meldingen van afgelezen kleurringen over de periode 2016-2020.

Figuur 5: Ransuil, 15 oktober 2020.

TUINVANGSTEN MEDEMBLIK

In de tuin van Klaas in de nieuwbouwwijk Schepenwijk in Medemblik worden al sinds de bouw in 2013 vogels gevangen en geringd. Dit gebeurt vanaf het begin met enkel een 7 meter mistnet welke al die jaren op een vaste locatie heeft gestaan. De gemiddelde inspanning per jaar ligt rond de 60-70uur en wisselt afhankelijk van beschikbare tijd en weersomstandigheden. De resultaten van de nieuw geringde vogels in het tuinvangsten project staan weergegeven in tabel 4.

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal per soort
Kokmeeuw	8	10							18
Turkse Tortel		1							1
Winterkoning							1		1
Heggenmus				1	2	2	2	1	8
Roodborst		2	1	4	2	1	5	1	16
Merel		1	3	2	3	2	3	4	18
Goudhaan						1			1
Pimpelmees	1	6	2	3	15	8	17	17	69
Koolmees		12	9	13	23	24	22	21	124
Gaai		1	2			2			5
Ekster*	2	4	7	5	4	2	1	2	27
Kauw*	4	8	13	14	5	6	9	5	64
Ringmus					2				2
Vink						3	8	2	13
Barmsijs spec.					1				1
Grote barmsijs					2				2
Kleine barmsijs					1				1
Totaal per jaar:	15	45	37	42	60	51	68	53	371

Tabel 4: Overzicht nieuw geringde vogels binnen "Tuinvangsten Medemblik" tussen 2013 en 2020. Soorten met * worden sinds 2016 voorzien van kleuring vanuit de betreffende soortprojecten.

Wat opvalt in het tuinvangsten project is de toenemende aantallen vogels en soorten naarmate de tuin in de nieuwbouwwijk volgroeider raakt. De mezen maar ook een soort als Vink is toenemend in het aantal ringvangsten naarmate de jaren vorderen. Deels natuurlijk afhankelijk van inspanning, maar met een jaarlijks vergelijkbare inspanning (afgezien van het eerste jaar) van 60-70uur per jaar is de verwachting dat dit weinig grote effecten heeft. Groter effect in vooral soorten variatie en mogelijk ook op aantallen is het gebruik van geluid welke niet gestandaardiseerd wordt uitgevoerd. Zo is in 2017 gericht barmsijzen geluid gedraaid toen er een groep barmsijzen in de buurt was. Verder wordt er sporadisch geluid gedraaid in het tuinvangsten project.

Sinds de oprichting van het Vogelringstation West-Friesland is de insteek geweest op het uitvoeren van vogelringonderzoek aan in het wild levende vogels in de regio West-Friesland. Deelname vanuit de VRS aan diverse projecten zoals CES, Nestkast en soortprojecten is hierbij als uitgangspunt genomen. Aanvullend wordt er op de CES locatie jaarrond vogelonderzoek uitgevoerd welke onder het algemene VRS project wordt geschaard. De andere projecten worden hierboven per project beschreven en toegelicht.

Door zo veel als mogelijk gestandaardiseerd te werken tijdens de vangdagen door o.a. vaste opstelling wordt invulling hieraan gegeven. Variabel is de inspanning o.a. weersafhankelijk en gebruik van geluid, afhankelijk van waargenomen soorten en/of te verwachten soorten. Getracht is de inspanning te behouden van minimaal twee maal per maand een vangactie in te plannen zolang dit de andere projecten niet in de weg zit. Grotendeels is dit gelukt, al is het begin van het jaar veel tijd ook aan de opbouw van de baan besteedt. Hierdoor was de volledige baan pas operationeel vanaf de eerste CES periode.

CIJFERS

In totaal zijn er 41 vangacties geweest op het Zanddepot waarvan er twee in 2019 zijn geweest. Hierbij zijn in totaal 198 uur "netten open" geweest, exclusief de uren en acties van andere projecten. Inclusief alle projecten zijn wij als VRS West-Friesland over 2019 en 2020 respectievelijk 3 en 77 dagen actief geweest t.b.v. het vogelonderzoek. Gezamenlijk zijn 353,45 uur aan veldwerk besteedt, waarvan 10 uur in 2019.

De jaartotalen van 2019: 58 vogels voorzien van een ring en drie vogels terug gevangen.

De jaartotalen van 2020: 1578 vogels nieuw geringd en 1229 vogels met een ring terug gevangen.

Tussen deze vangsten waren er vier vogels met een vreemde ring "niet van ons" aangetroffen en zijn er 8 van onze ringen door anderen gemeld. Afgezien van een groot deel van de aflezingen van kleurringen.

De complete ringbaan is verdeeld over 7 secties in diverse biotopen. In totaal zijn er dertien netten waarvan drie daarvan hijsnetten zijn (2x12 meter), 2x12m grofmazige lijsternetten en 7x12 meter en 1x9 meter regulier mistnet met in totaal 189 meter. Deze opstelling is de reguliere opstelling welke voor zowel de jaarrond vangsten als voor de CES vangsten wordt gebruikt. Enkele malen is er een "extra" net geplaatst om de potenties van deze locatie te beproeven.

Waar veel ringstation drukke dagen met veel vogels vaak in de zomer en najaar ervaren bleek in 2020 bij ons dit vooral vanaf oktober en november plaats te vinden. Vanaf half oktober hebben we vangdagen gehad met meer dan 100+ vogels en in totaal hebben we vijf van deze dagen meegemaakt. Uitschieter hiervan is 8 november met meer dan 150 vogels, waarvan 103 nieuwe en 67 terug vangsten.

In tabel 5 staan de totale aantallen vogels welke in 2019 en 2020 zijn geringd door VRS West-Friesland.

NOEMENSWAARDIGE MOMENTEN

Zwartkoppen actie

Begin januari kwam er via de ringers-appgroep bericht van een vermeende Zwartkop met paarse ring die gezien was in Heerhugowaard. Vanuit de ringers kwam de melding dat dit mogelijk een project vogel is van het geolocator project welke door het Vogeltrekstation i.s.m. VRS de Haar is uitgevoerd. In dit project zijn een aantal zwartkoppen voorzien van een geolocator, een klein "rugzakje" waarin een lichtsensoren zit. Deze registreert de daglengte en datum, waarna bij terugvangst deze kan worden uitgelezen. Dit levert gerichtere informatie op over de locaties van trek en overwintering. Naast de lichtsensoren zijn de zwartkoppen ook uitgerust met een paarse marker (ring) om sneller een project vogel te herkennen in het veld. Dit zou dus mogelijk een vogel zijn die twee jaar eerder is voorzien van een geolocator en daarmee dus belangrijke gegevens kan bevatten.

Omdat de bewoners die de vogel in eerste instantie melden niet 100% zeker waren, is eerst een bezoek gebracht aan de locatie. Hierbij kon geen uitsluitsel worden verkregen over de soort en werd de betreffende vogel niet aangetroffen of waargenomen, ook niet na een speuractie in de directe omgeving. In overleg met Vogeltrekstation, de bewoners en de betrokken ringers van het project is toestemming verleend om de dag erop een vangpoging te doen.

Zo geschiede, en werd er op 12 januari 2020 in de ochtend een zes meter mistnet gespannen in de tuin van de bewoners, en werd er geluid van zwartkop afgespeeld in de hoop de vogel naar de tuin te lokken. Na enkele mezen,

vloog er warempel een Zwartkop in! Dit betrof een vrouwtje, en helaas geen één met paarse marker of geolocator. Dit klopte ook niet met de waarneming van de bewoners, want volgens de beschrijving van de waarnemers had de vogel een donkere kop en geen bruine zoals een vrouwtje Zwartkop.

Na 1,5 uur vloog er een vogel in de tuin die gelijk opviel door zijn uiterlijk! Een snelle blik in de kijker, en ja! een paarse ring! Maar ook leerde dezelfde snelle blik dat het geen Zwartkop betrof. De vogel die de bewoners aanzagen voor Zwartkop bleek een Grijs Junco (Dark-eyed junco) te zijn, een Noord-Amerikaanse soort die in Nederland veel in voliëres wordt gehouden. Waarschijnlijk betrof dit dus een ontsnapt exemplaar uit de omgeving. Direct is de actie gestaakt, en toch ook geslaagd omdat er in elk geval zekerheid is verkregen over de vermeende Zwartkop.

Draaihals

Begin mei kregen we telefoon van het vogelasiel de Paddenstoel in Den Helder. Ze hadden een Draaihals binnen gekregen welke tegen een raam was gevlogen. Na een korte revalidatie kon deze weer worden vrijgelaten en vroeg men of deze ook geringd kon worden. De kans op terugmelding is gering, maar natuurlijk niet uitgesloten. De vogel is op de vroege ochtend van 9 mei geringd en bij het vogelasiel losgelaten zodat hij zijn trek nog tijdig kon vervolgen.

Blauwstaart

Op 8 november werd de ringlocatie weer ingericht voor een nieuwe vangdag. De reguliere vaste opstelling werd met één extra net uitgebreid in de hoop op een IJsvogel. Hetgeen niet aangetroffen werd, wel waren een aantal merels present. Bij het uit het net halen van een Merel vloog een “vogel” het net in. Een blik maakte al snel bekend dat het niet een Roodborst betrof maar een heuse Blauwstaart! Daar stonden we toch even vol verbazing, want dit is wel een bijzondere en spectaculaire soort!

De Blauwstaart is een soort welke tot de familie van vliegenvangers behoort. Zijn broedgebieden loopt in de taigazone van noord-Azië tot het oosten van Finland. Na het broedseizoen trekt de vogel naar hun overwinteringsgebieden in Zuidoost-Azië en Japan. Deze heeft dus een behoorlijke afwijking gemaakt door naar het westen te vliegen. Na het bepalen van geslacht en leeftijd is de vogel voorzien van een Vogeltrekstation ring, een unieke ring waaraan de vogels als individu is te herkennen. Nadat enkele biometrie maten zijn genomen en de vogel is gewogen (13 gram) is er een korte “fotoshoot” geweest om deze soort goed te documenteren. Dit is een bijzondere vangst en de eerste geregistreerde waarneming (en vangst) van deze soort in West-Friesland. Opvallend is dat er dit jaar in Nederland meerdere waarnemingen en vangsten van blauwstaarten zijn gedaan. Finse vogelonderzoekers namen eerder dit jaar al een record hoog aantal territoriale blauwstaarten waar in de broedgebieden, wat duidt op een zeer succesvol broedseizoen aldaar. Zie ook de foto op het voorblad.

Behalve dat het door de vangst van de Blauwstaart al een memorabele dag is geworden is was deze dag ook de beste dag voor dit jaar op het ringstation! Met 103 nieuw geringde vogels en maar liefst 67 vogels terug een top dag! Bijzonder waren ook een Zwarte mees, Gaai, 4 Putters en de in totaal 42 pimpelmezen mogen er ook zeker zijn!

Figuur 6: Zwarte mees, de enige in 2020 op een onvergetelijke dag!

Soort	Nieuw 2019	Nieuw 2020	Terug 2019	Terug 2020
Sperwer		1		
Buizerd		1		
Scholekster		2		
Houtduif		4		
Ransuil		1		
Ijsvogel		3		
Draaihals		1		
Groene specht		1		
Grote bonte specht	3	21		38
Winterkoning	1	63	1	68
Heggenmus		45		30
Roodborst	4	168	1	82
Blauwstaart		1		
Gekraagde roodstaart		1		
Merel	4	138		49
Kramsvogel		3		
Zanglijster		61		8
Koperwiek	1	58		1
Bosrietzanger		7		
Kleine karekiet		10		
Tuinfluit		35		7
Zwartkop		171		28
Bladkoning		2		
Tijftjaf		95		49
Fitis		19		13
Goudhaan		74		8
Vuurgoudhaan	3	17		9
Grauwe vliegenvanger		5		
Bonte vliegenvanger		1		
Staartmees	10	33		10
Zwarte mees		1		
Pimpelmees	16	151	1	238
Koolmees	12	204		562
Boomkruiper	3	11		6
Gaai		8		
Ekster		8		
Kauw		12		
Vink	1	105		21
Keep		2		
Groenling		37		1
Putter		9		1
Kleine barsijs		1		
Totaal nieuw geringd	58	1591		
Totaal terugvangsten			3	1229

Tabel 5: Jaartotalen van alle nieuw geringde vogels en terugvangsten van VRS West-Friesland.

VRS West-Friesland

TERUGMELDINGEN

Zoals in tabel 5 is te zien worden er veel vogels terug gevangen. Dit is één van de waardevolle gegevens welke wordt vergaard met het vangen en ringen van vogels. De bulk van de terug gevangen vogels betreft terug vangsten van eigen geringde vogels. Zeker de mezen springen er qua aantallen uit, maar Grote bonte specht en Winterkoning springen er zeker ook uit met vaker terug gevangen vogels dan nieuw geringde. Mede de voedertafels in de winter zorgen hiervoor, maar ook zal de ecologie van de vogels hierin een rol spelen. Standvogel, zomer/wintergast of doortrekker bepaald voor een deel de trefkans van eigen geringde vogels. Een overzicht van gevangen vogels met een vreemde ring of terugmeldingen van door ons geringde vogels die elders zijn gemeld staat hieronder.

In totaal hebben wij vier vreemde ringen in onze handen gehad en zijn er acht door ons geringde vogels elders aangetroffen.

“VREEMDE” TERUGVANGSTEN (NVO: NIET VAN ONS)

Tijftjaf “AHY...211” Geringd: 18-9-2018 als volgroeid te Castricum (VRS Castricum)

Gecontroleerd: 21-3, 18-4, 3-5, 9-5 en 12-6-2020 als broed-actieve man, na 1kj, tijdens CES 1 te Andijk. 45km.

Zwartkop “Y...023850” Geringd: 24-4-2020 als Vrouw, 2kj, te Bloemendaal (VRS van Lennep)

Gecontroleerd: 25-4 (1 dag later!), en 24-7-2020 als Vrouw, na 1kj, tijdens CES 2, te Andijk. 56km.

Zwartkop “BRUSSELS 15336804” Geringd: 4-10-2017 als vrouw na 1kj te Lebekke, België

Gecontroleerd: 12-4, 18-4 en 1-6-2020 als broed-actieve vrouw >1kj, te Andijk. 205km. Minstens dus 4 jaar oud!

Tuinfluitier “BRUSSELS 13766543” Geringd: ringgegevens nog niet ontvangen.

Gecontroleerd: 5-9-2020, als na 1kj, te Andijk.

ONZE RINGEN ELDERS

Koolmees “V...950517” Geringd 20-3-2020 als vrouw 2kj, te Andijk

Gemeld: 28-6-2020 als soort onbekend, dood langer dan 1 week (alleen poot en ring gevonden) te Bovenkarspel, 2,3 km

Tuinfluitier “V...950678” Geringd: 9-8-2020 als 1kj, te Andijk

Gecontroleerd: 15-8-2020 als 1kj, te Castricum (VRS Castricum) 45km.

Kauw “3740462” bekend als E231 Geringd: 12-6-2016 als vrouw >2kj te Medemblik

Gemeld na 4jaar, 3maanden en 7 dagen: Dood, korter dan 1 week op 19-9-2020 te Pekelharinghaven te Medemblik, 1,5km

Roodborst “BH...60811” Geringd: 11-7-2020 als 1kj te Andijk.

Gecontroleerd: 11-9-2020 als 1kj te Bloemendaal (VRS van Lennep). 56 km.

Heggenmus “BH...60814” Geringd: 11-7-2020 als 1kj te Andijk

Gemeld: 21-10-2020, vogel onbekend dood korter dan 1 week, te Andijk 1,5km.

Pimpelmees “BN...19698” Geringd: 18-10-2020 als 1kj te Andijk
Gecontroleerd door Leon! : 21-11-2020 als 1kj te Den Oever. 27,1km.

Goudhaan “ANP...379” Geringd: 15-10-2020 als man 1kj, te Andijk
Gecontroleerd: 19-10-2020 als man 1kj, te Nationaal natuurreservaat Baai van de Somme, Le Crotoy in Frankrijk. Vier dagen later!!

Groenling “Y...04779X” Één van de vier mannelijke groenlingen geringd met serie Y047790 t/m Y047799 geringd op 10-10-2020 te Andijk. Afgelezen als man te Plouzané in Frankrijk, hemelsbreed 846 km.
Helaas kon men de ring niet compleet aflezen en ontbrak de laatste cijfer om de ring compleet te hebben en als individu te herkennen.

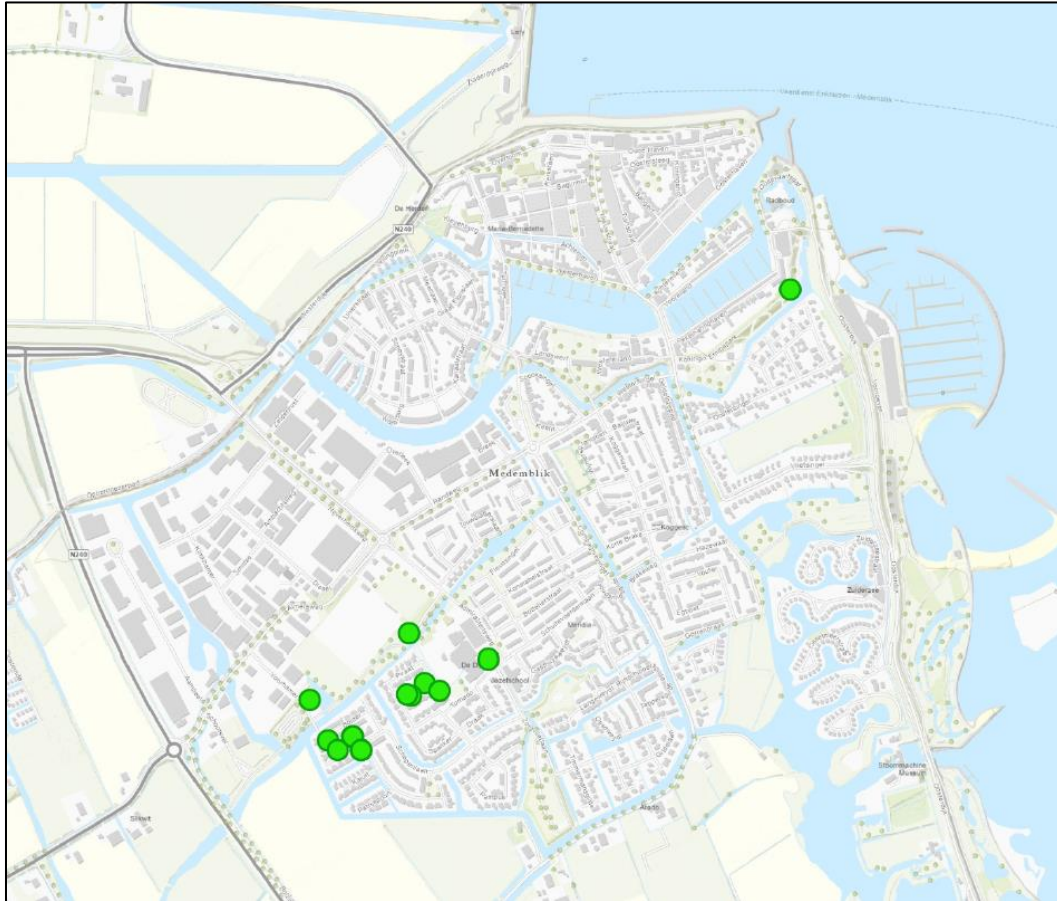
Figure 7: De geringde Groenling in Frankrijk. (foto: Yannick Lenouvel)

HET VERHAAL VAN E231

De dood gemelde Kauw E231 met metalen ring 3740462 is haar leven met kleurring begonnen in 2016. Tijdens het ringen was ze al minstens 2 jaar oud, waarmee ze ten tijde van terugmelding dus minstens 7 jaar oud was.

Na het ringen is ze nog meerdere malen afgelezen in de directe omgeving en tuin waar ze is gevangen. Broedseizoen van 2017 was zij nog steeds present in de omgeving en in juni van dat jaar is ze afgelezen door Bert Winters op het schoolplein van het Atlas college, enkele honderden meters van waar ze was geringd. In de jaren daarna is ze nog regelmatig afgelezen tijdens het broedseizoen en in de wintermaanden rondom de ringplek. Het vermoeden was zeer groot dat zij in één van de huizen aan de Regenboog in Medemblik haar vaste broedplek had gevonden. In 2019 is ze samen met een metaal geringde partner waargenomen. In totaal is ze 25 keer afgelezen sinds ze een kleurring heeft, en haar doodvondst op 1,5 kilometer van de ringplek is dan ook opvallend! Jammer genoeg hebben we niet meer gegevens omtrent de doodsoorzaak of tijdstip.

Figuur 8: Verspreidingskaart waarnemingen van Kauw E231 tussen juni 2016 en sept 2020.

BROEDVOGELINVENTARISATIE ZANDEPOT

Inleiding

Tijdens de start van het ringwerk zijn naast het CES project ook gelijktijdig BMP broedvogeltellingen uitgevoerd. Dit om op termijn vergelijkingen te kunnen maken tussen beide methodes. Hieronder staan kort de resultaten weergegeven van de BMP telling van 2020.

Bezoeken

De bezoeken zijn uitgevoerd voor en in de eerste tijd tijdens de CES perioden, tussen half maart en half juni. Na half juni zijn er geen bezoeken meer gepleegd i.h.k.v. BMP. Uiteraard liep het CES project na die tijd nog wel door. De bezoektijden en weersomstandigheden staan weergegeven in onderstaande tabel 6.

Doordat het gebied relatief klein is (13,5ha) konden de tellingen goed gecombineerd worden met de uitvoering van het CES ringwerk.

Bezoek-ronde	Type	Datum	Begin	Eind	Duur (min)	Weersomstandigheden (Bewolking -/0, Wind en temp. in °C)
1	Ochtend	28-3-2020	08:31	09:37	66	0/8 - NO4 - 6 °C
2	Zonsopkomst	10-4-2020	06:15	07:10	55	0/8 - O2 - 5 °C
3	Zonsopkomst	25-4-2020	05:51	06:29	38	8/8 - NNO3 - 8 °C
4	Zonsopkomst	9-5-2020	05:07	06:13	66	0/8 - NNO2 - 12 °C
5	Zonsopkomst	23-5-2020	05:06	06:01	55	8/8 - WZW3 - 12 °C
6	Zonsopkomst	12-6-2020	04:26	05:21	55	8/8 - O3 - 15 °C
				Totaal:	335	

Tabel 6: BMP Zanddepot bezoektijden, tijdsduur en weersomstandigheden 2020.

Resultaten en eerdere inventarisaties

De resultaten van 2020 zijn te vinden in onderstaande tabel (tabel 7) en de verspreiding in onderstaande territoria kaarten. In 2020 zijn er 151 territoria vastgesteld van 31 soorten. Hierbij zijn enkele soorten van de Rode lijst: Koekoek (Kwetsbaar) en Grauwe Vliegenvanger (Gevoelig).

In onderstaande tabel staan ook de resultaten uit de eerder uitgevoerde inventarisaties.

In 2017 is eerder een inventarisatie gedaan door van der Goes en Groot waarin o.a. het deel van het Zanddepot is meegenomen. In 2008 is er eerder een inventarisatie uitgevoerd door Sovon. Beide in opdracht van Staatsbosbeheer, waarbij in beide inventarisaties een aantal algemene soorten niet zijn meegenomen. In onderstaande tabel worden de huidige en eerdere aantallen territoria naast elkaar gelegd. Vermoedelijk wordt een deel van de verschillen verklaard uit het verschil in onderzoeksinspanning, in zowel tijdsduur, en periode van inventarisatie. Doordat de eerdere inventarisaties op een groter gebied werden uitgevoerd is daarbij zeker een meespelende factor.

Opvallend waren de grote aantallen Kleine karekieten welke vooral in de rietkragen rondom het Zanddepot actief waren. Een hoog aantal Winterkoning en Zwartkop zijn vast gesteld. Het ene broedpaar Nijlgans die zich in het terrein vestigde heeft het eerder bekende nest van de Buizerd gekaapt en daar gebroed.

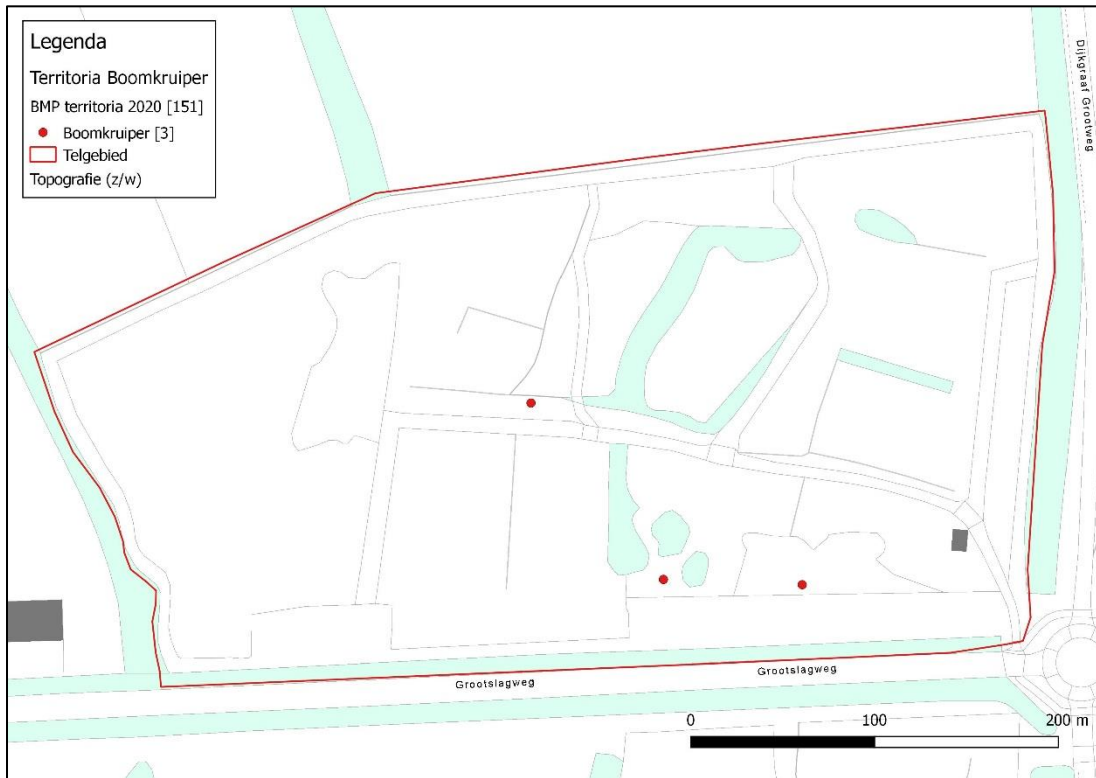

Soort\ jaar	2008	2017	2020
Boomkruiper	2	3	3
Bosrietzanger		5	3
Buizerd	1	2	1
Ekster		ng	
Fitis	9	ng	5
Gaai	1	ng	1
Grasmus		1	2
Grauwe gans			1
Grauwe vliegenvanger **	1	2	2
Groene specht		1	2
Groenling		3	2
Grote bonte specht	1	3	2
Havik	1	1	1
Heggenmus	5	ng	1
Houtduif	2	15	4
Kleine karekiet	3	4	14
Koekoek *	1		1
Koolmees	8	ng	11
Krakeend	1		
Meerkoet	2		
Merel	3	ng	9
Nijlgans	1		1
Pimpelmees	3	ng	5
Putter	3	1	1
Roodborst	2	ng	4
Staartmees	1	4	1
Stadsduif		ng	
Tjiftjaf	4	ng	8
Tuinfluitier	5	16	8
Vink	3	ng	9
Wilde eend	3	1	1
Winterkoning	6	ng	24
Zanglijster		2	6
Zwarte kraai			1
Zwartkop	3	21	17
Totaal aantal territoria:	75	85	151
Aantal soorten	26	17	31

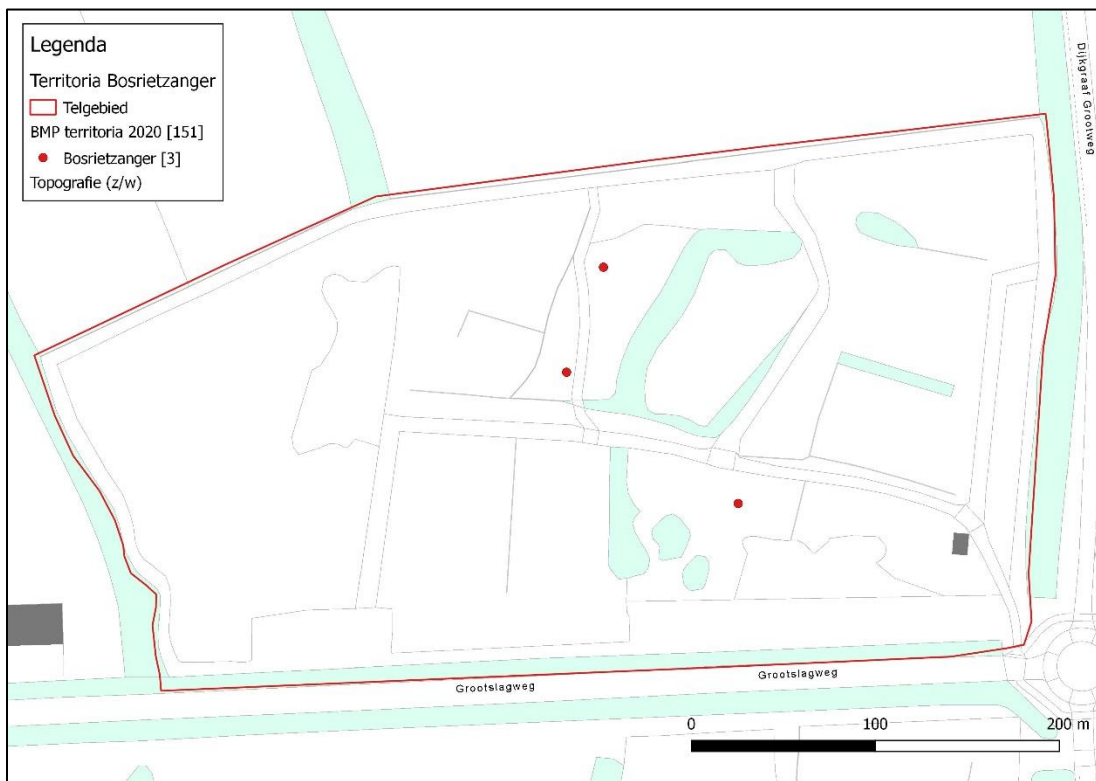
Tabel 7: Aantal territoria tussen verschillende BMP tellingen in 2008, 2017 en 2020.

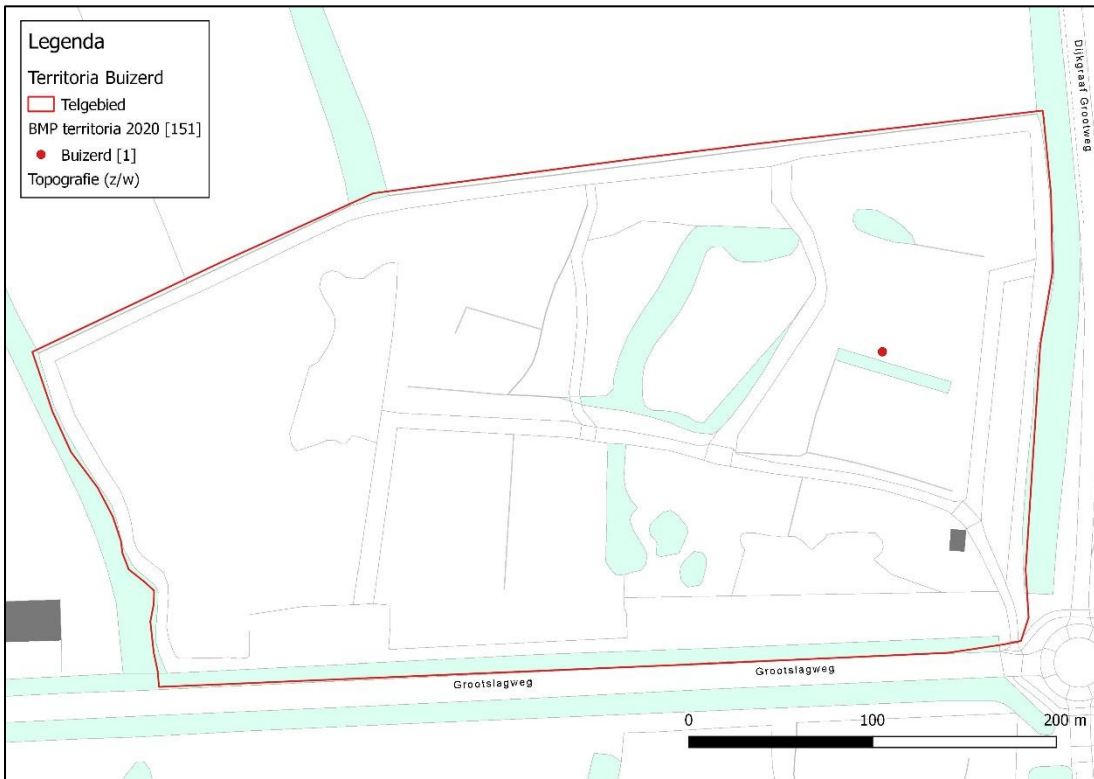
TERRITORIA KAARTEN: Boomkruiper

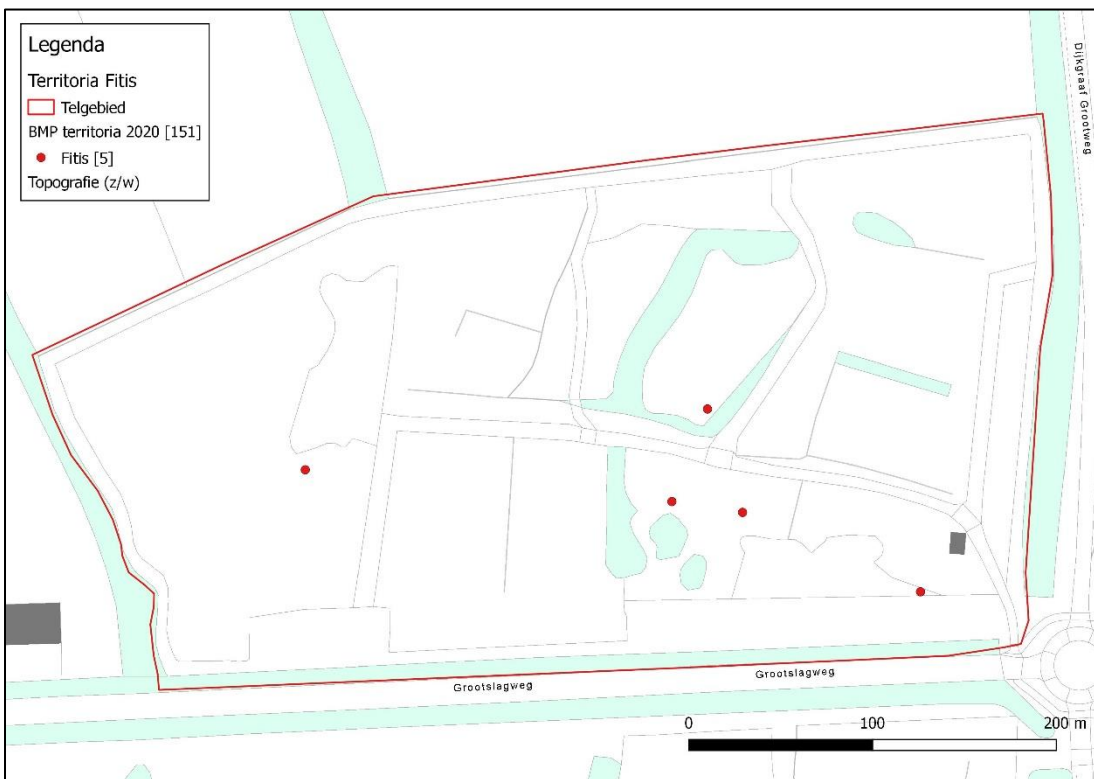
Bosrietzanger

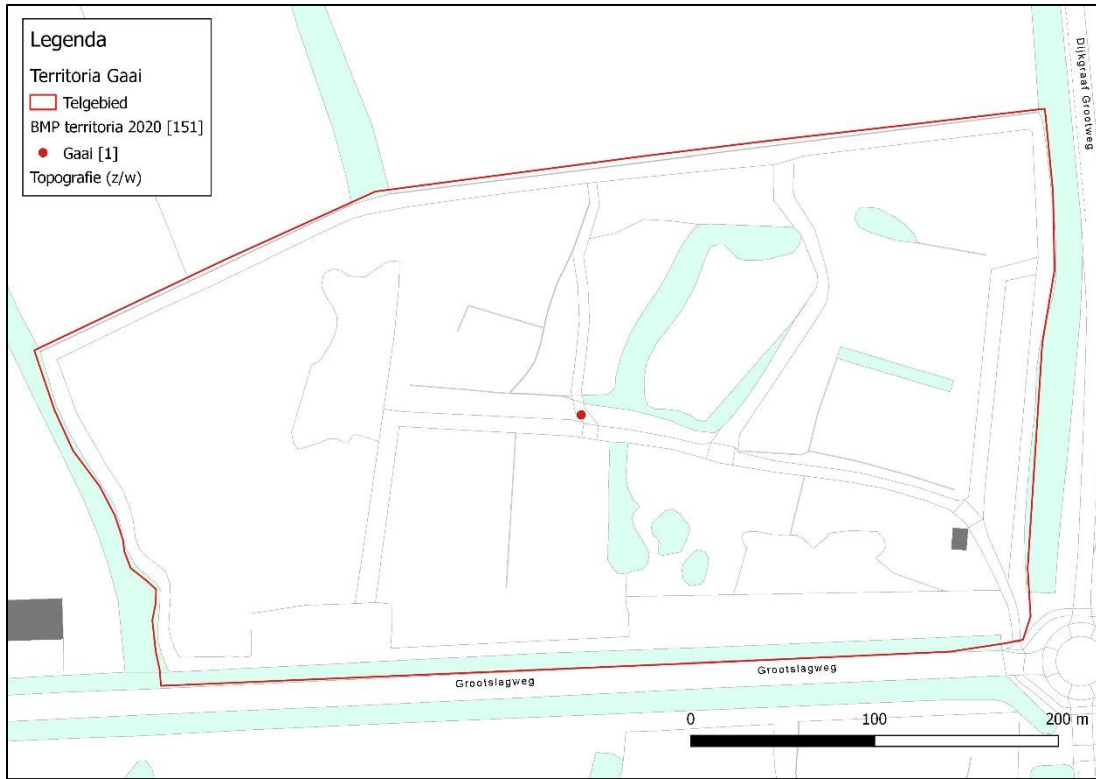
Buizerd

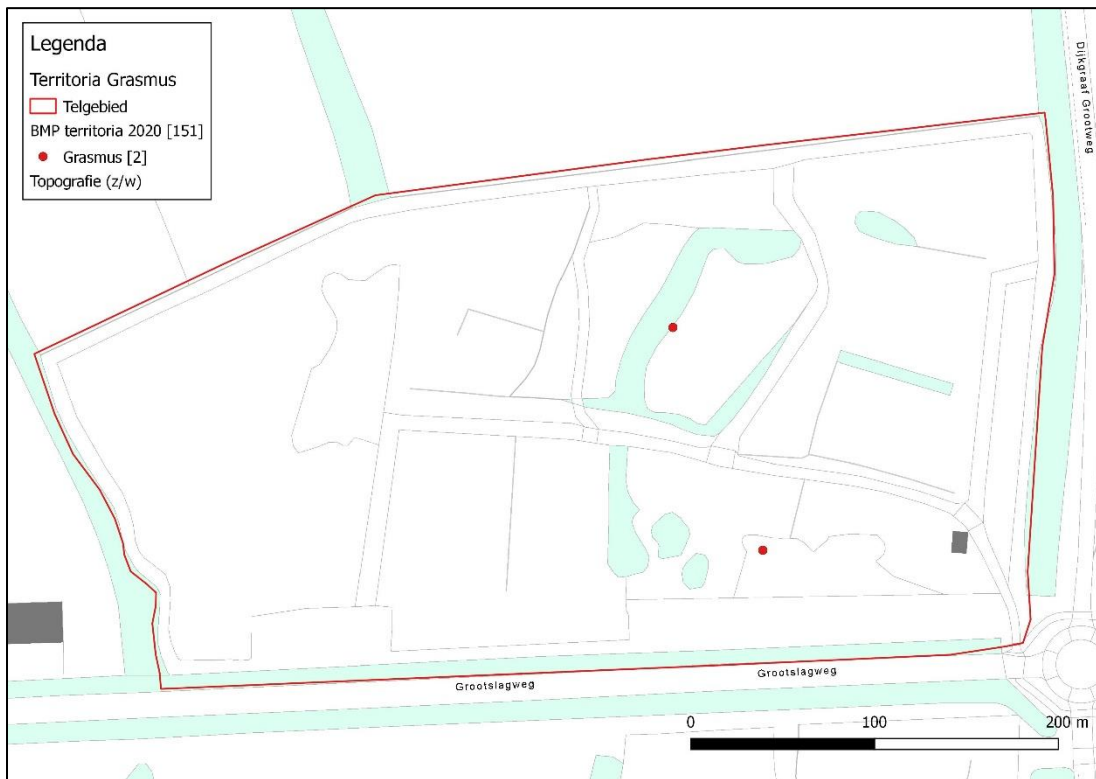
Fitis

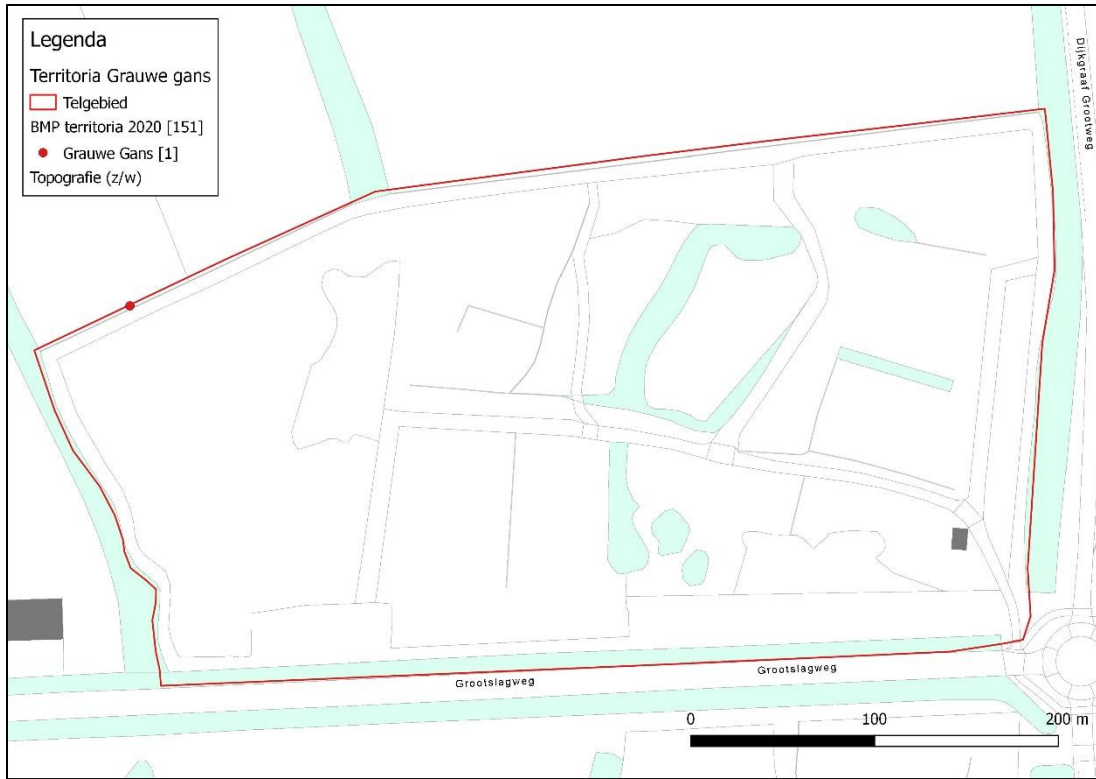
Gaai

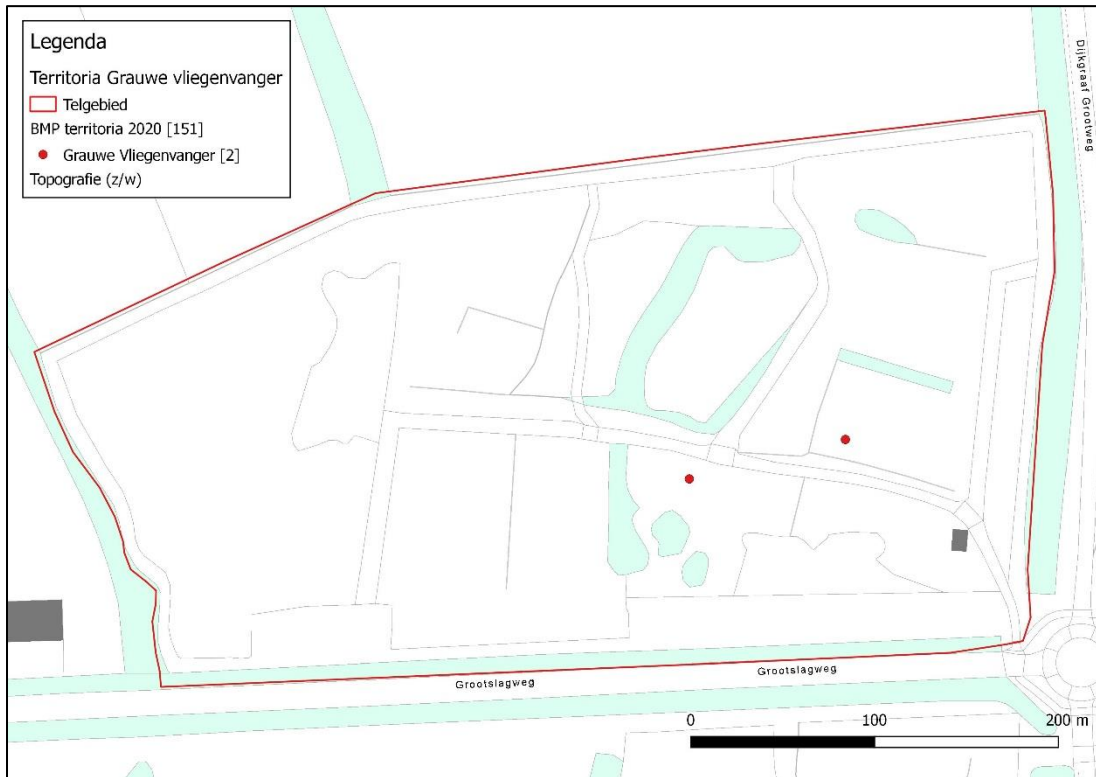
Grasmus

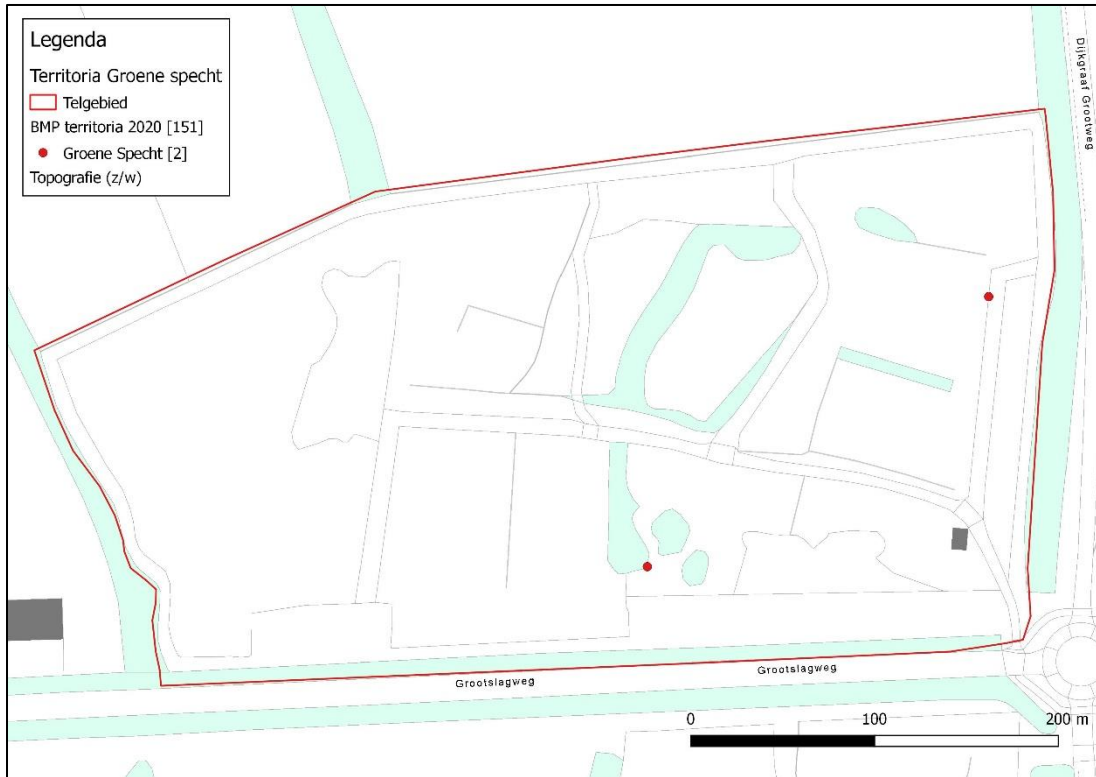
Grauwe gans

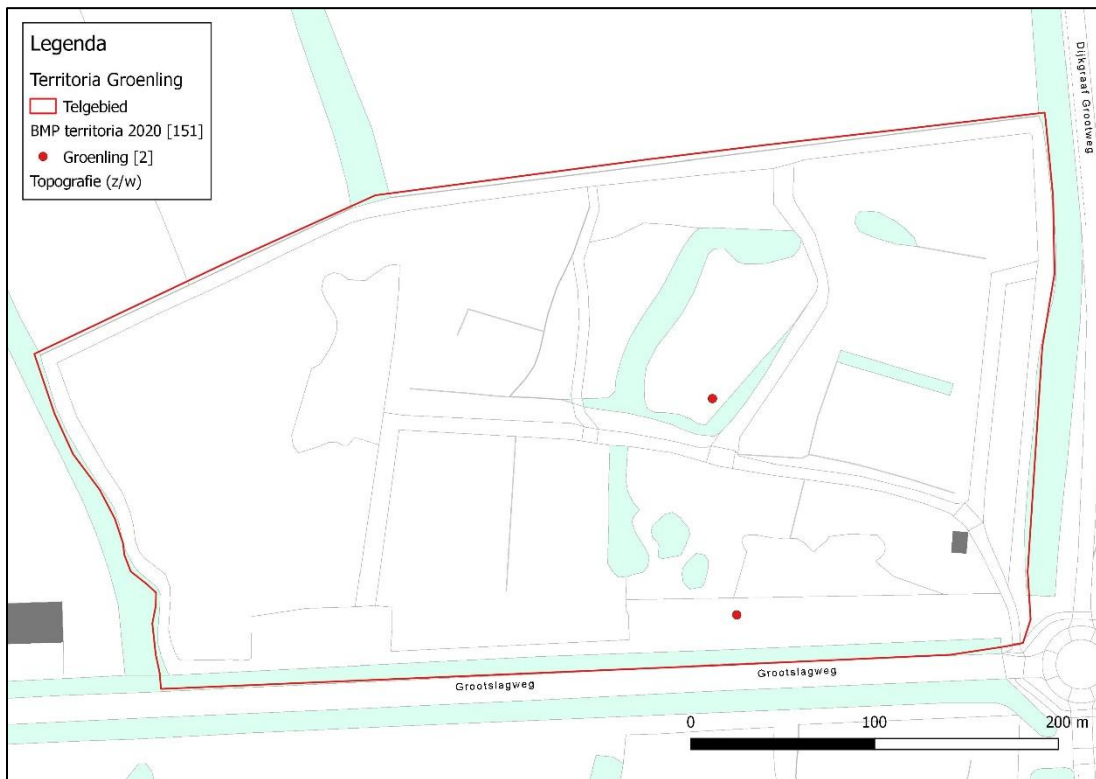
Grauwe vliegenvanger

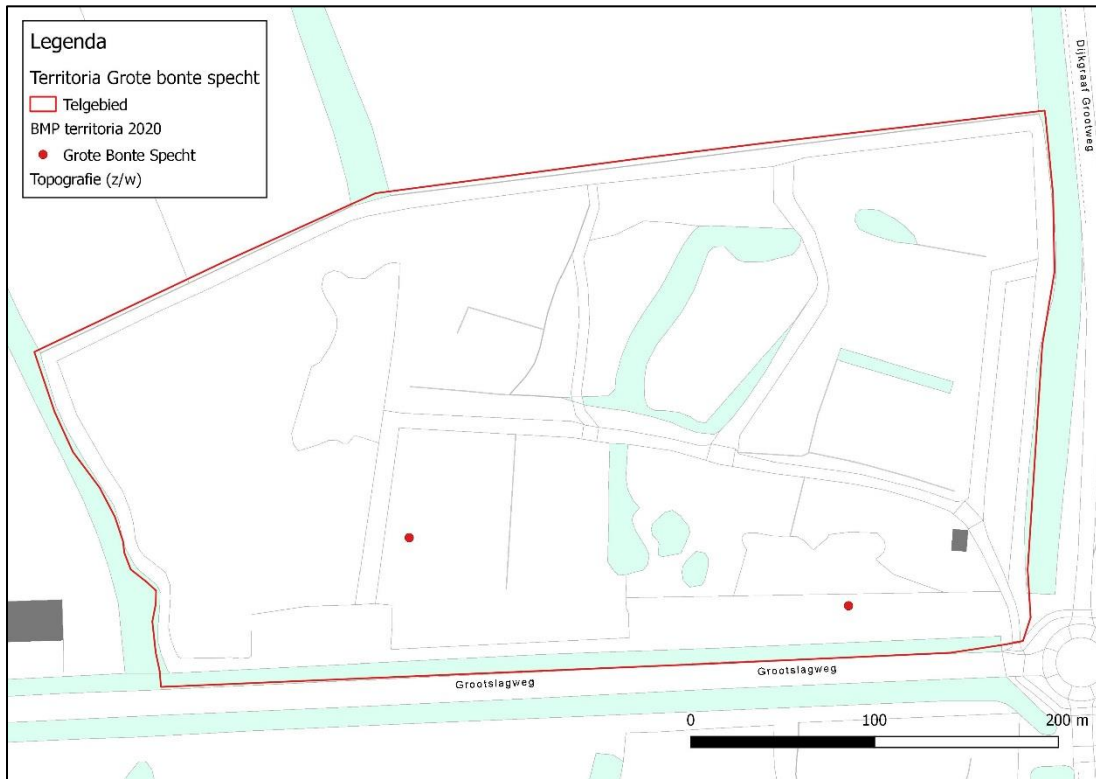
Groene specht

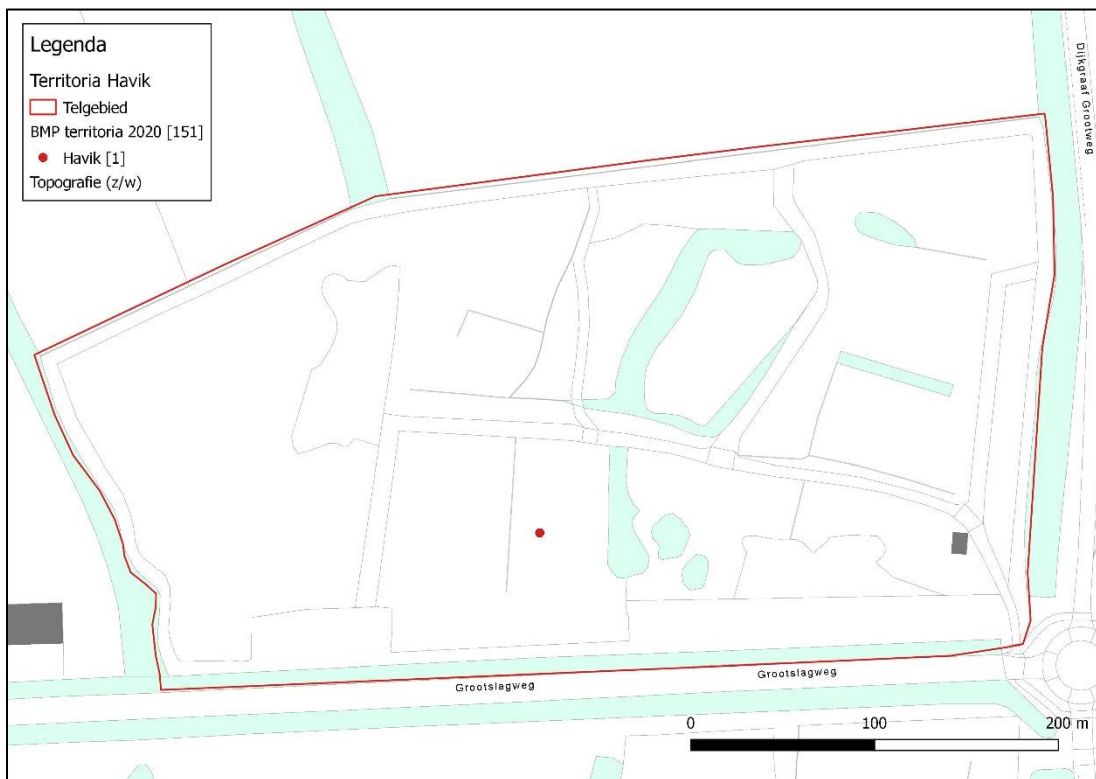
Groenling

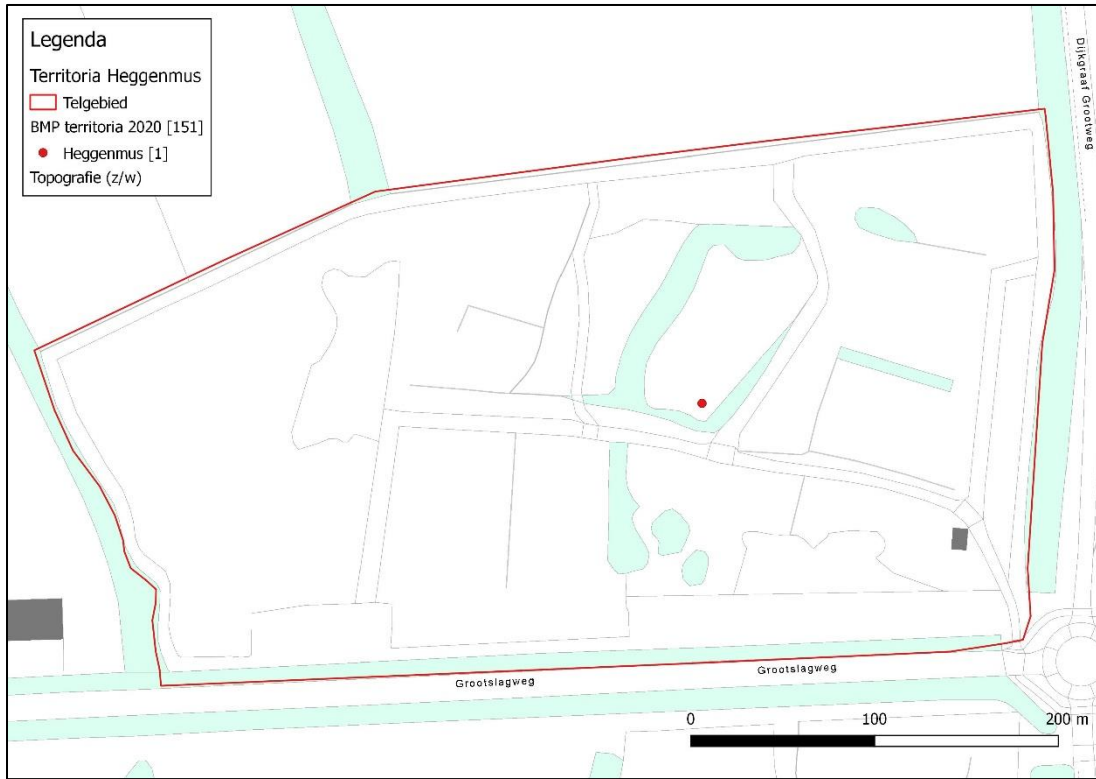
Grote bonte specht

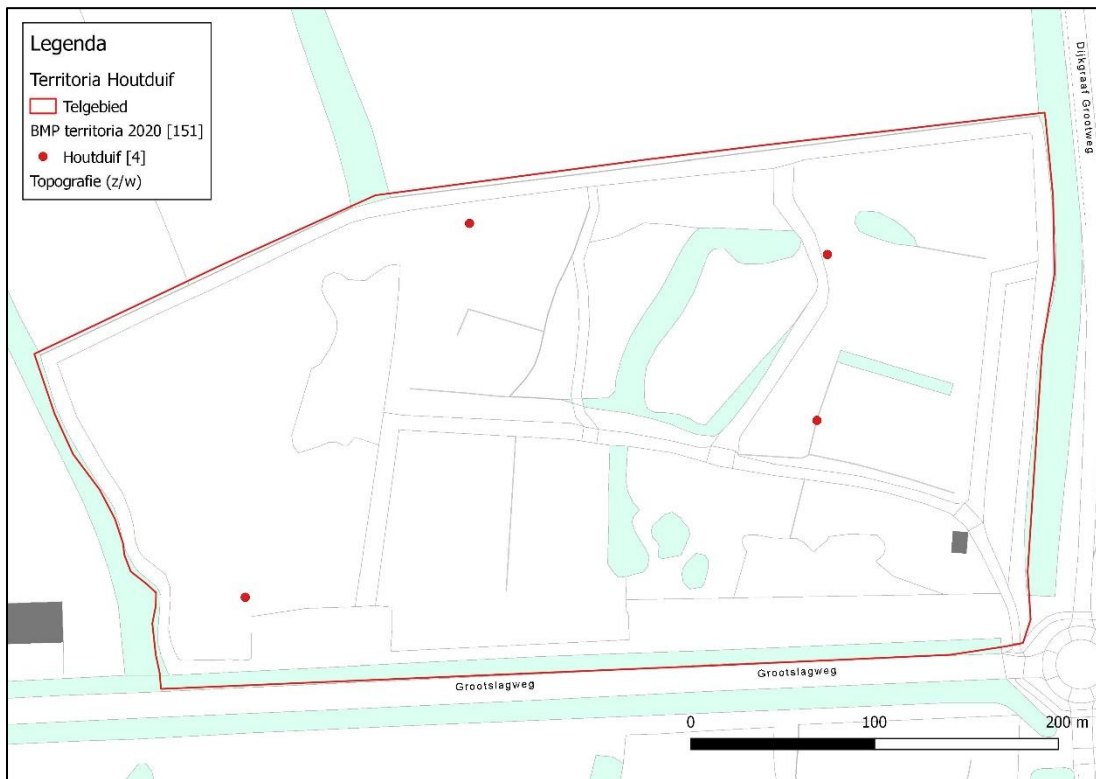
Havik

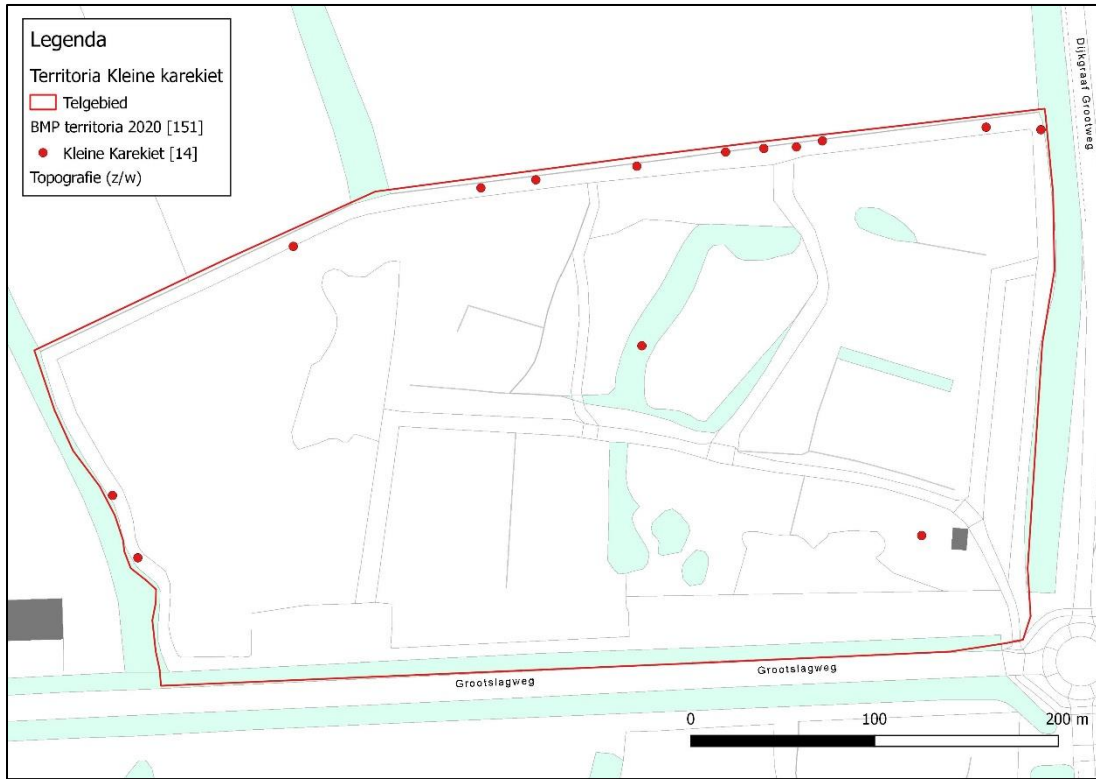
Heggenmus

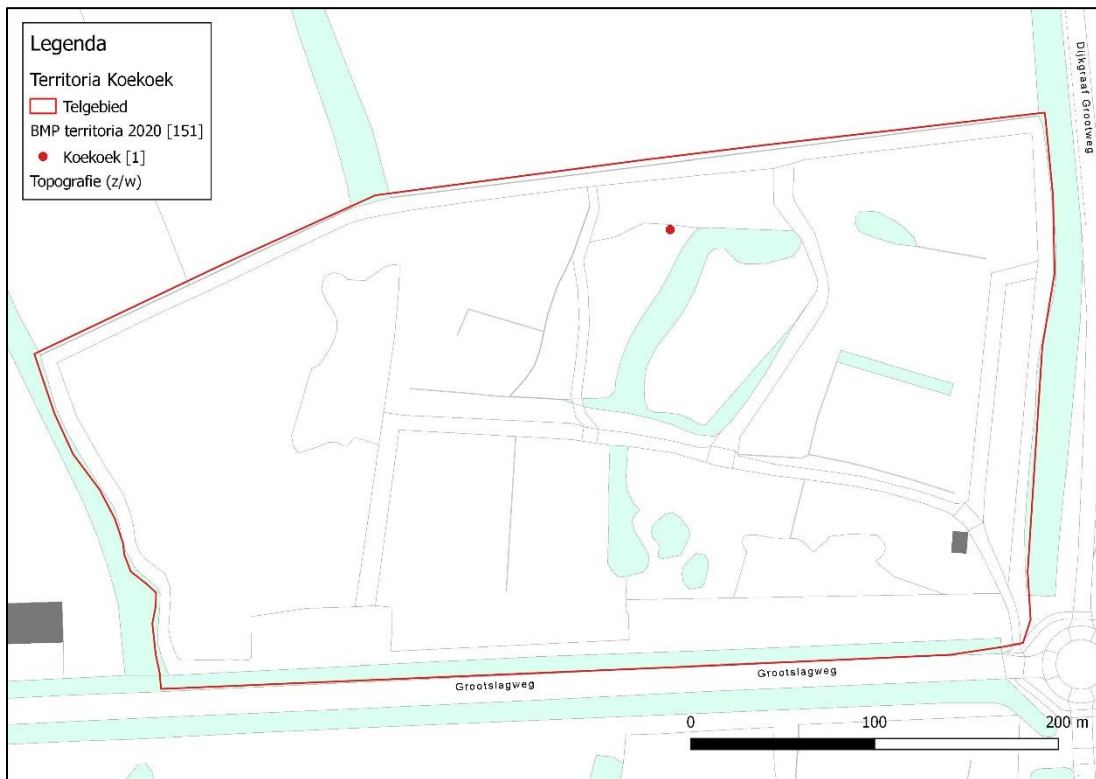
Houtduif

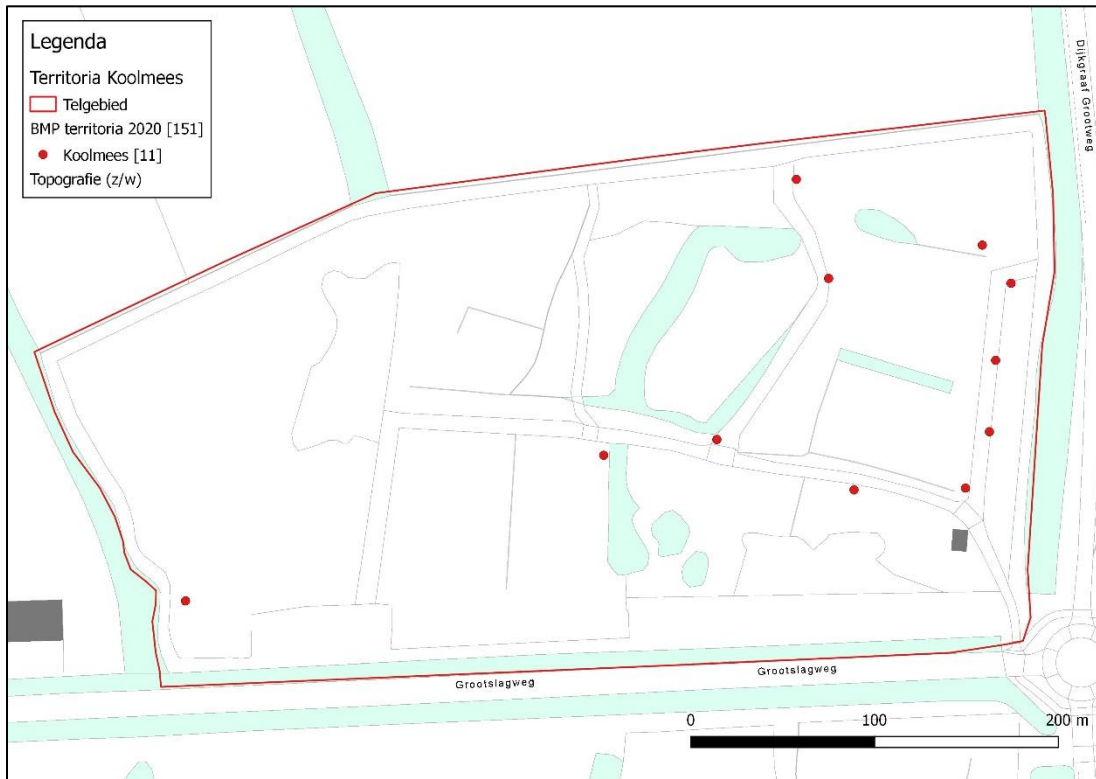
Kleine karekiet

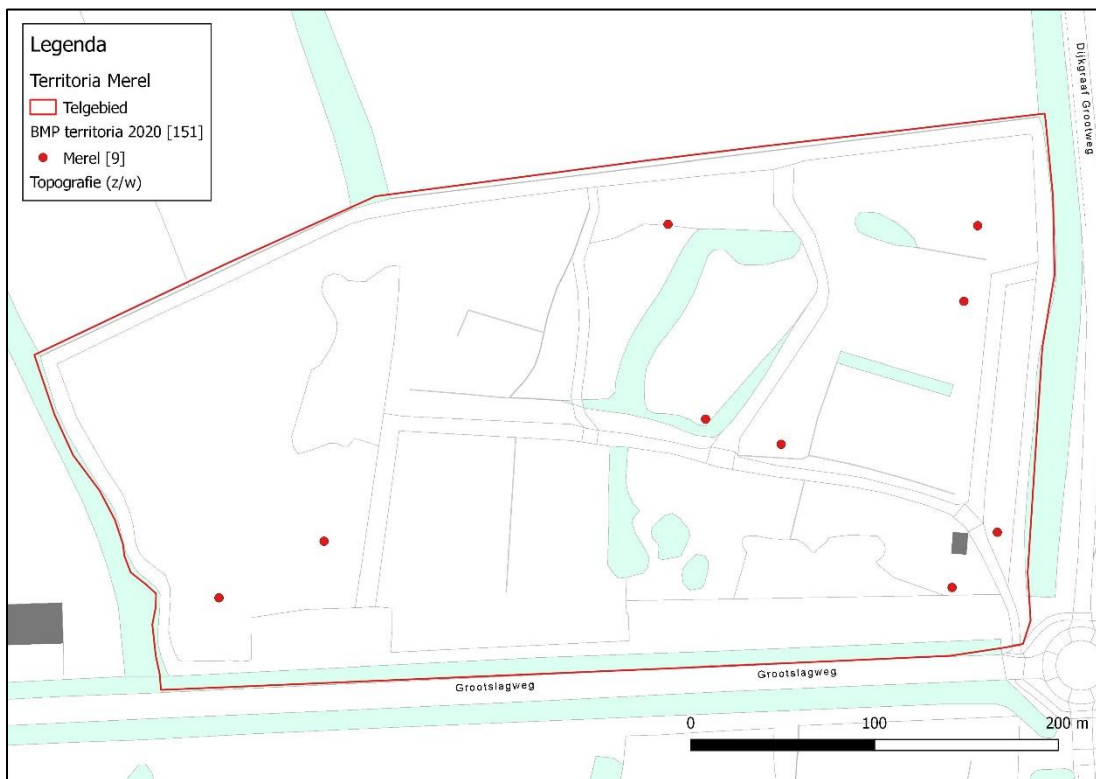
Koekoek

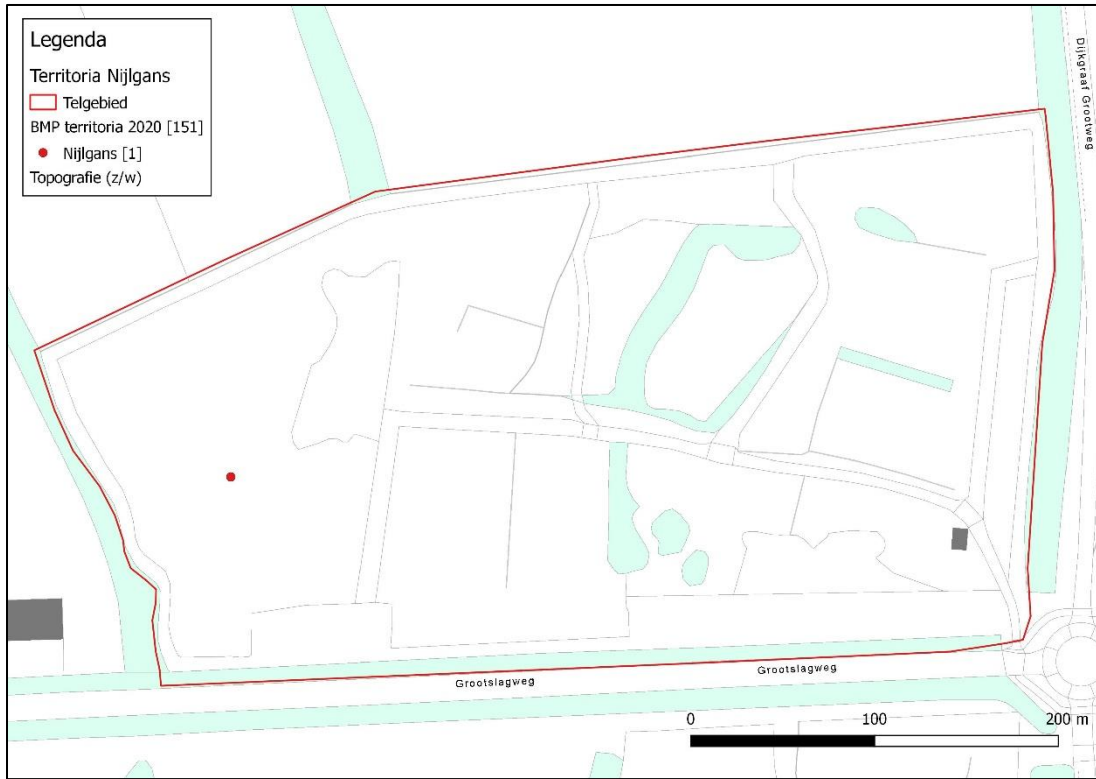
Koolmees

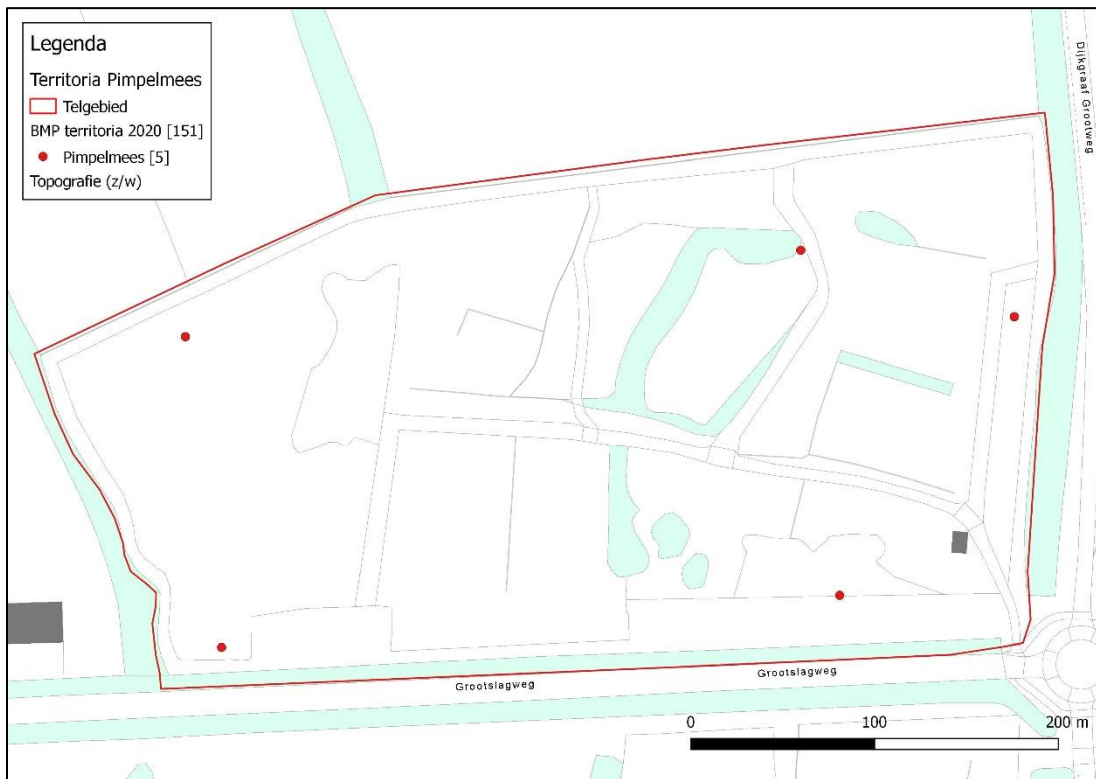
Merel

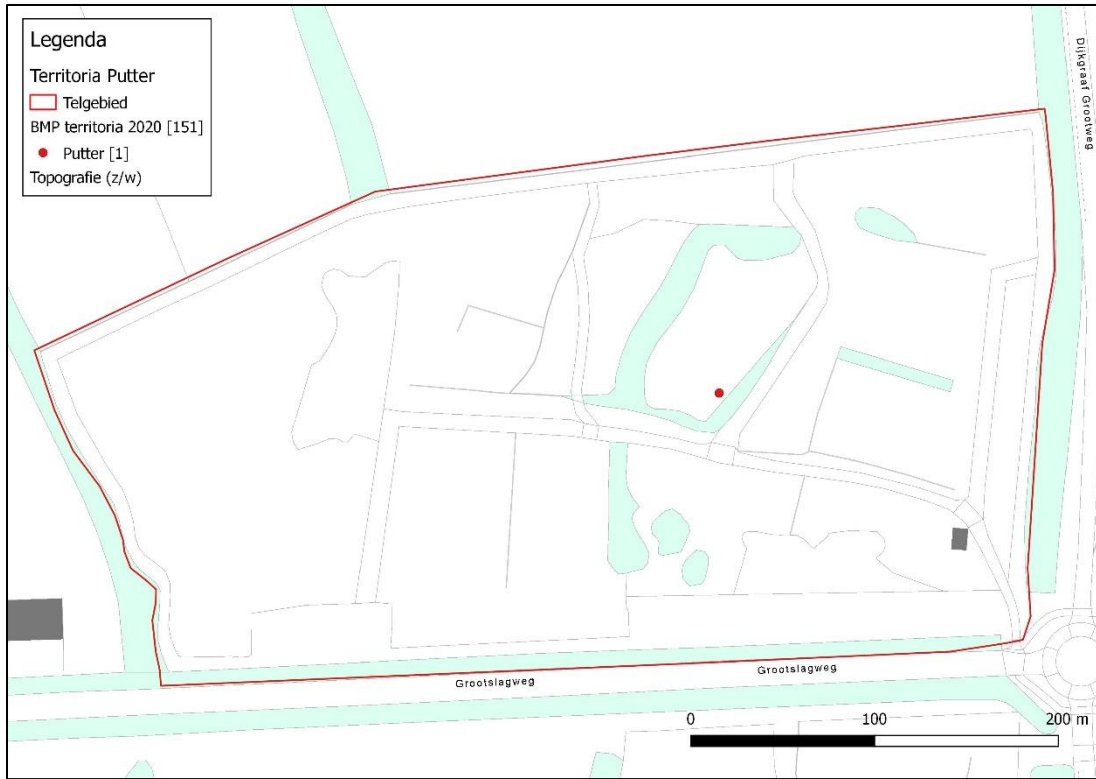
Nijlgans

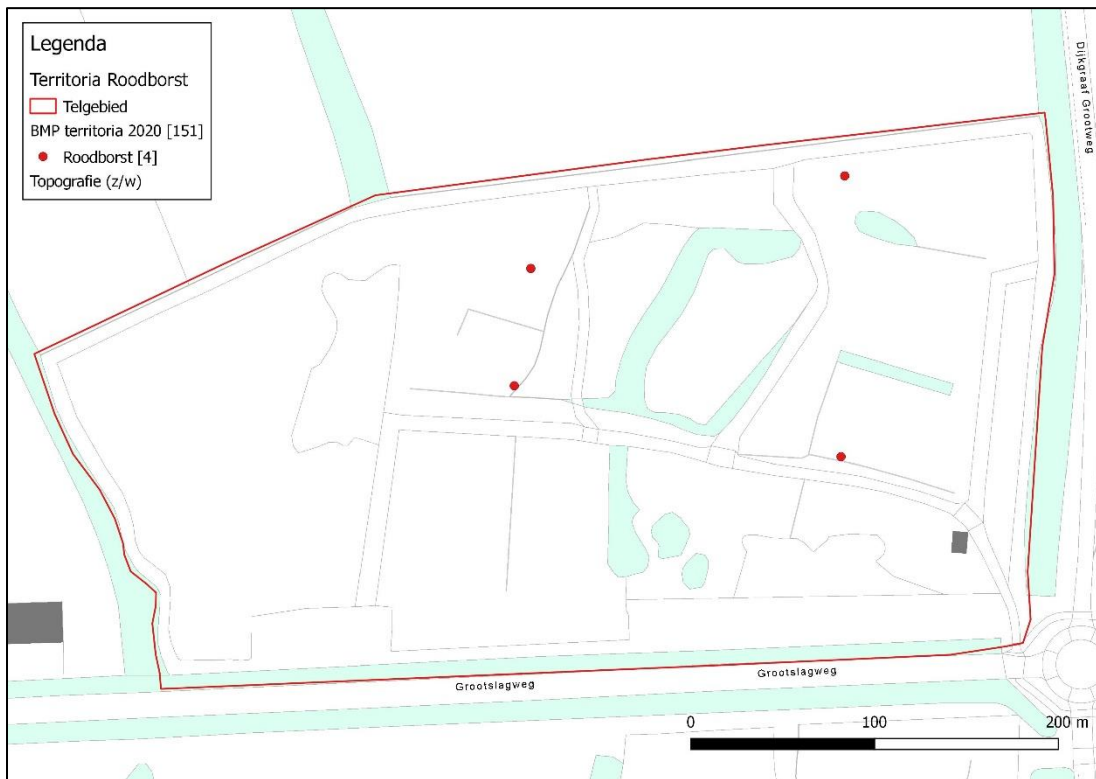
Pimpelmees

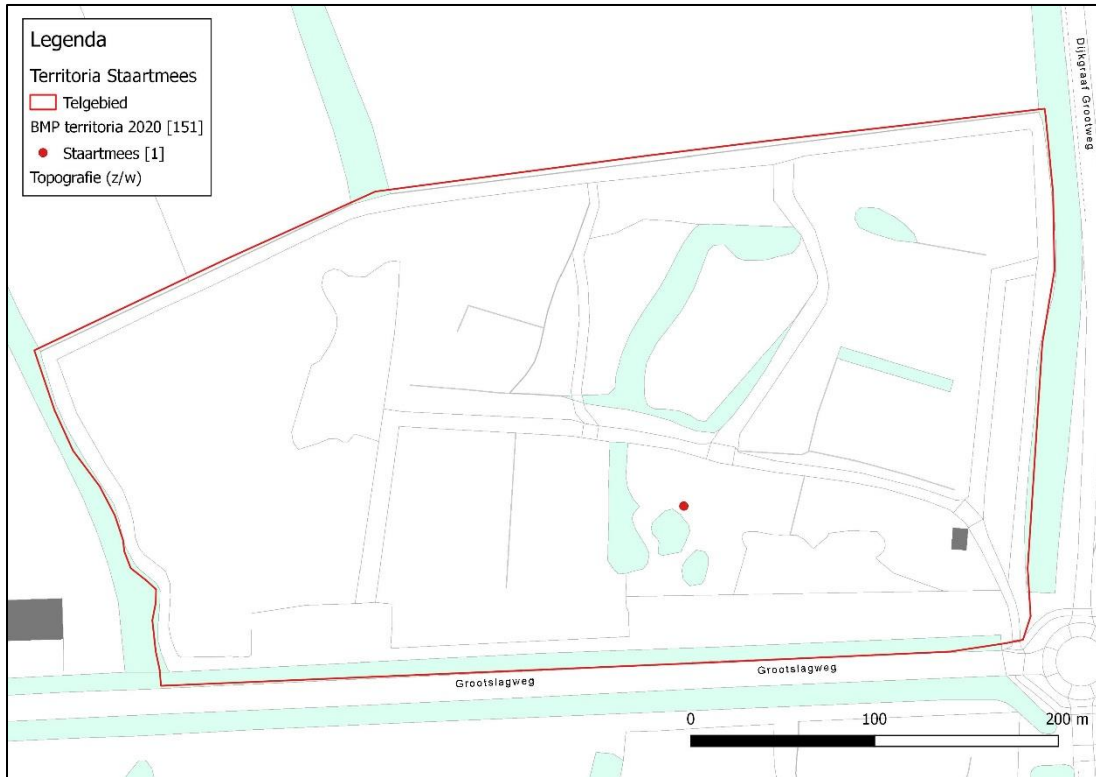
Putter

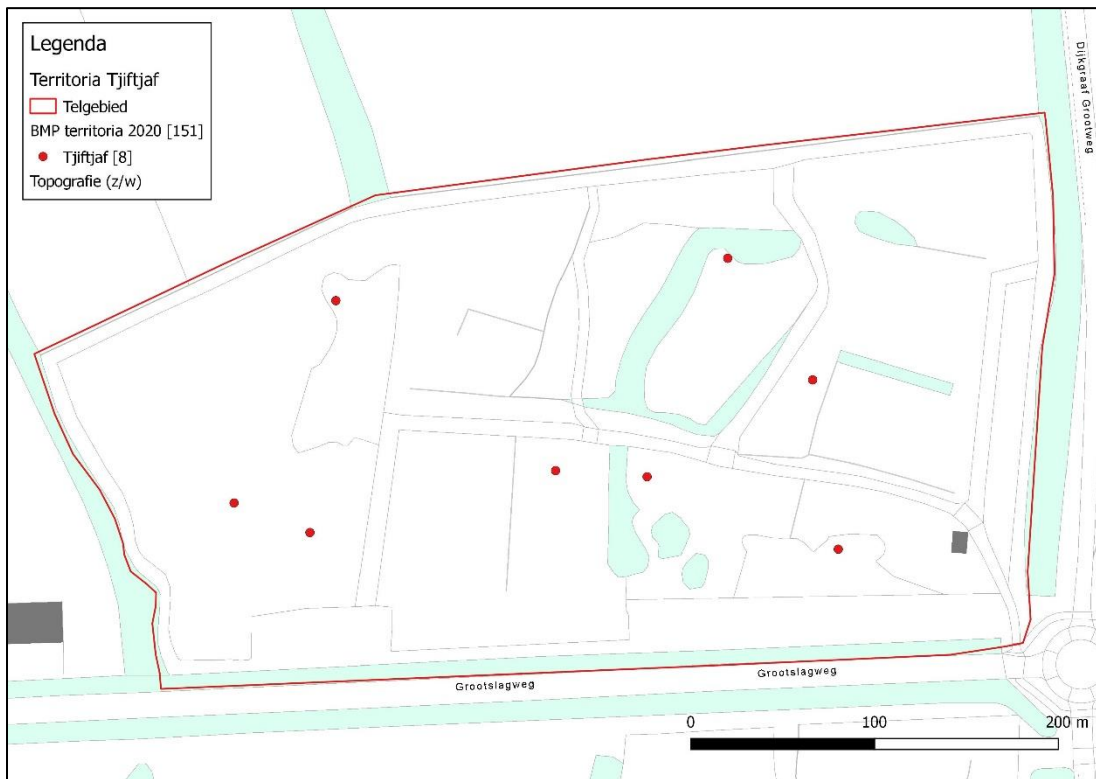
Roodborst

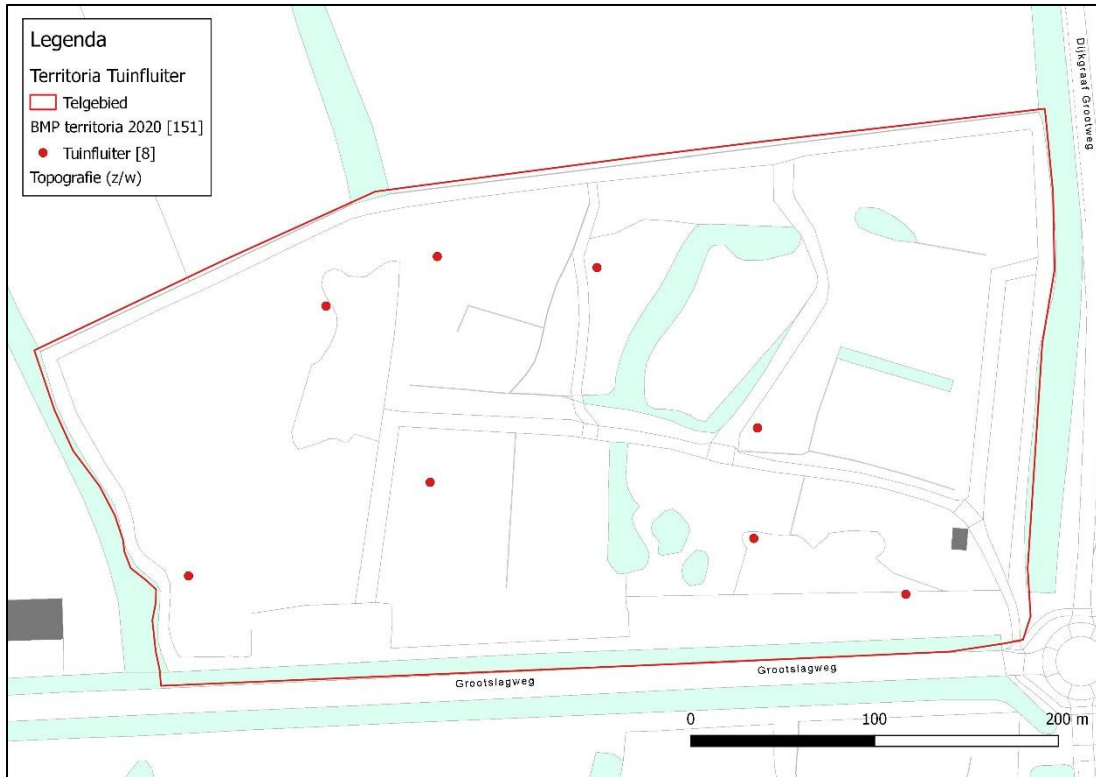
Staartmees

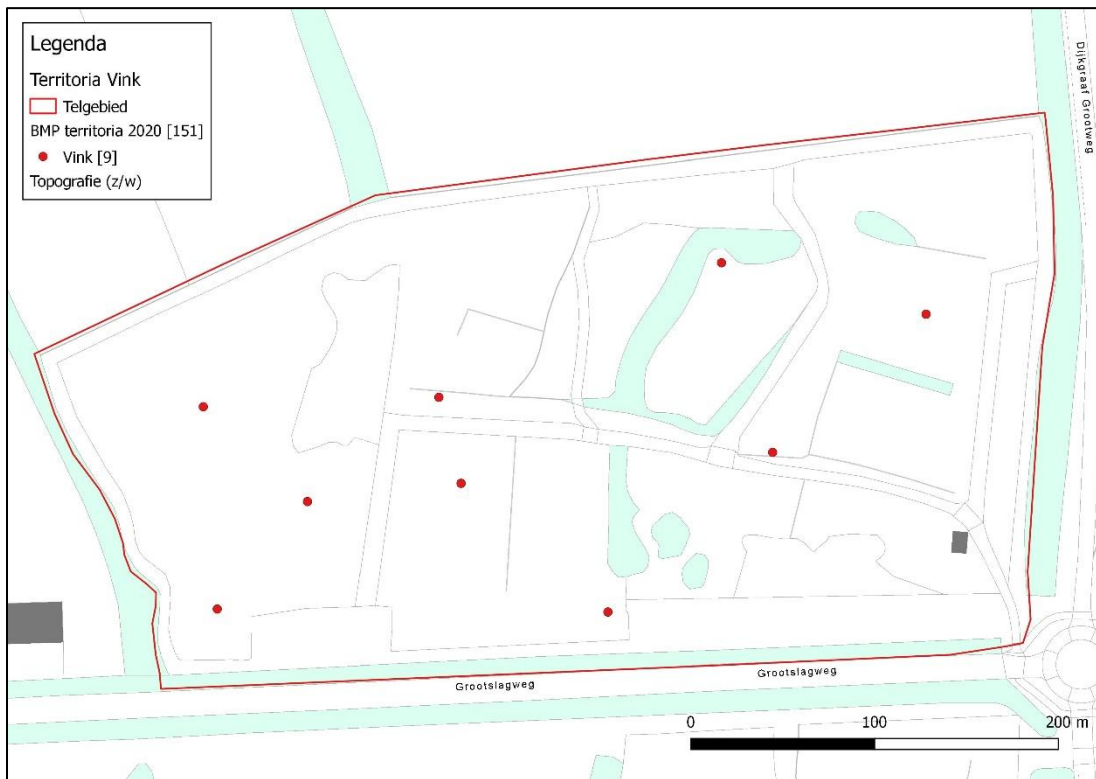
Tjiftjaf

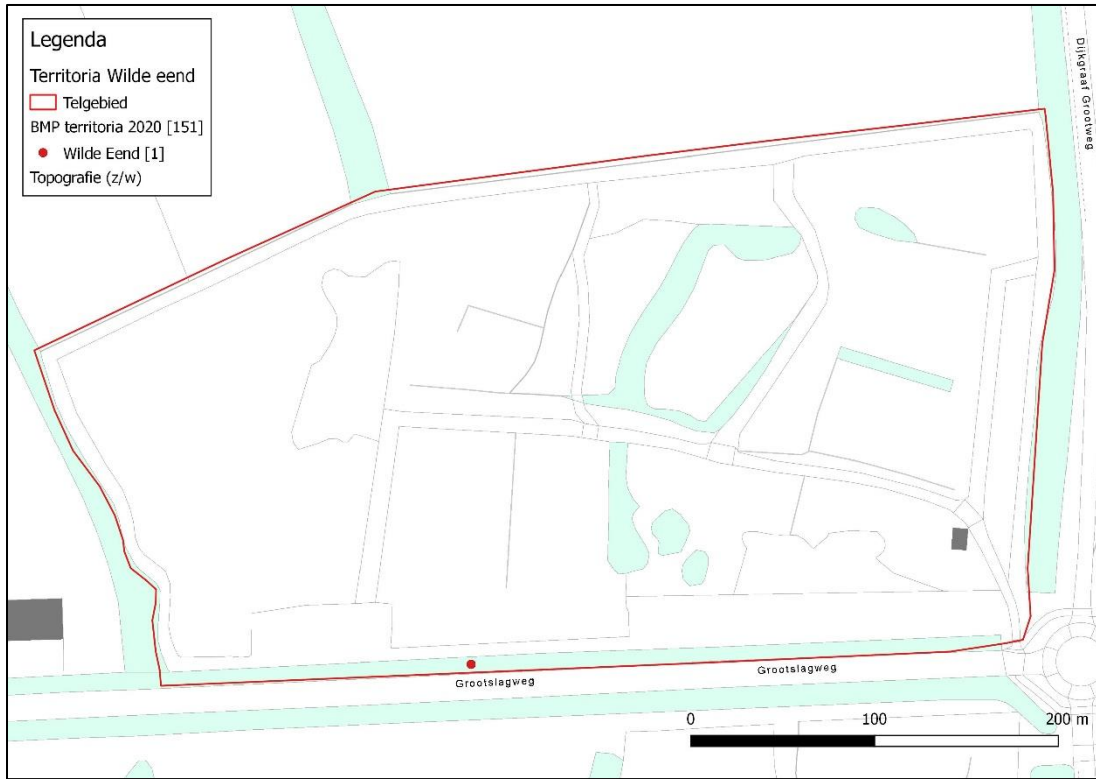
Tuinfluitier

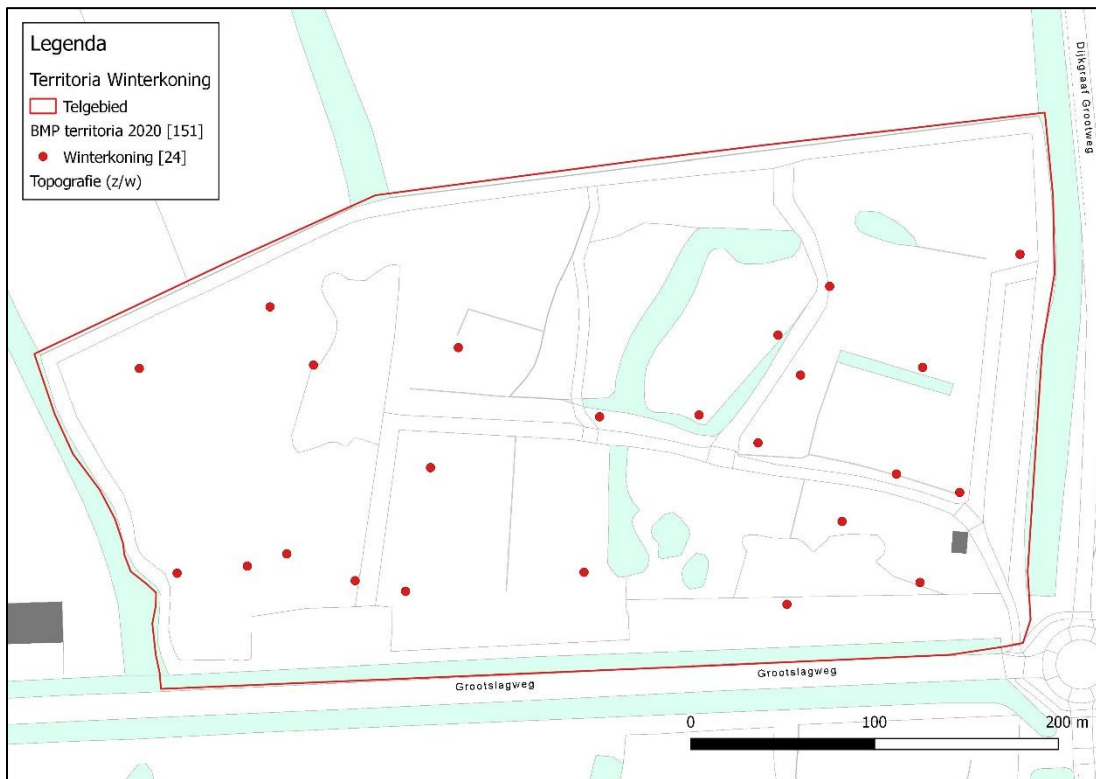
Vink

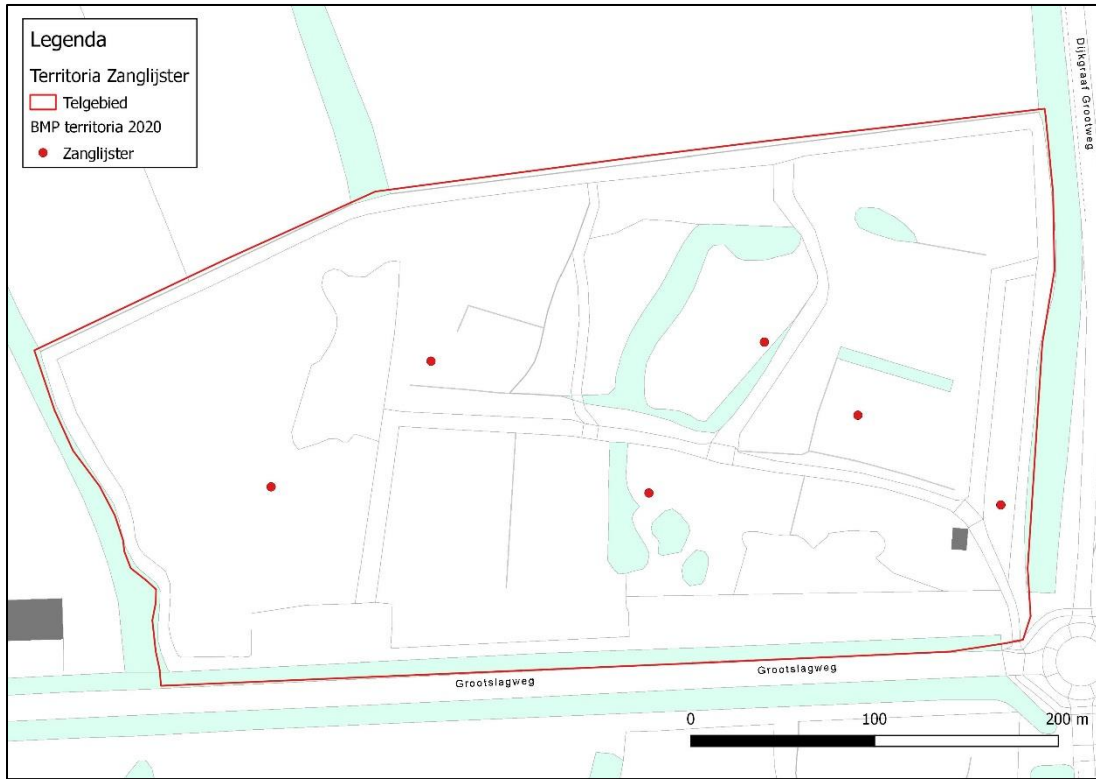
Wilde eend

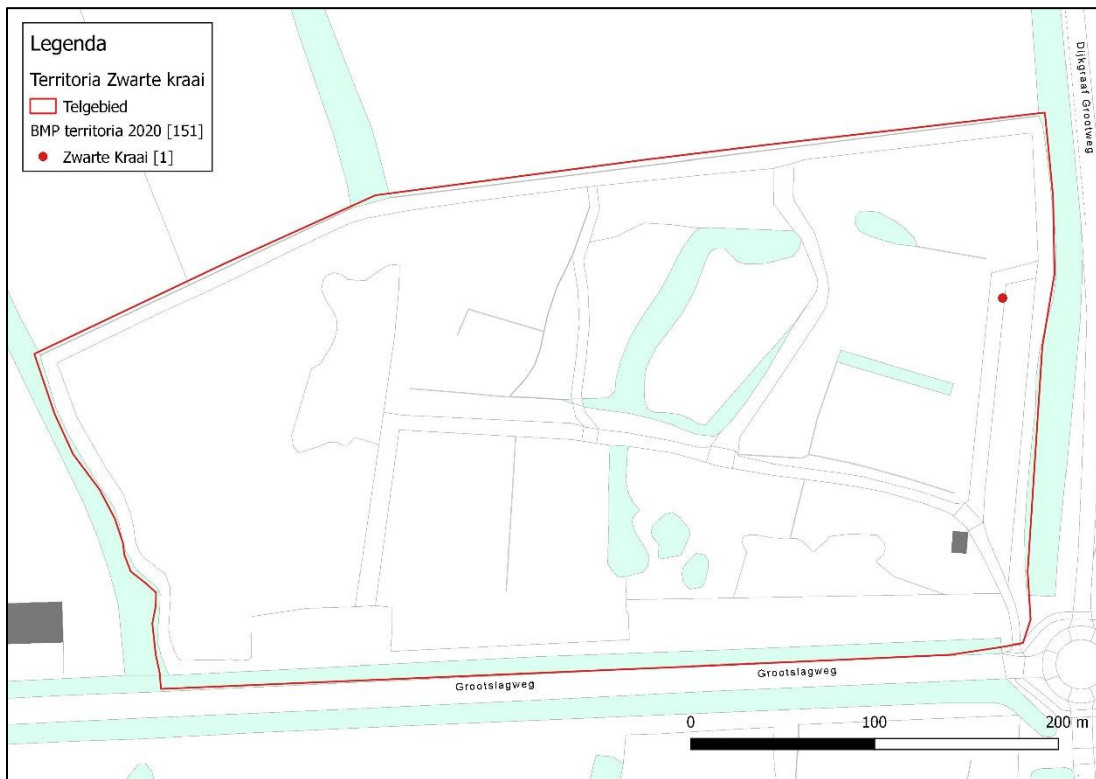
Winterkoning

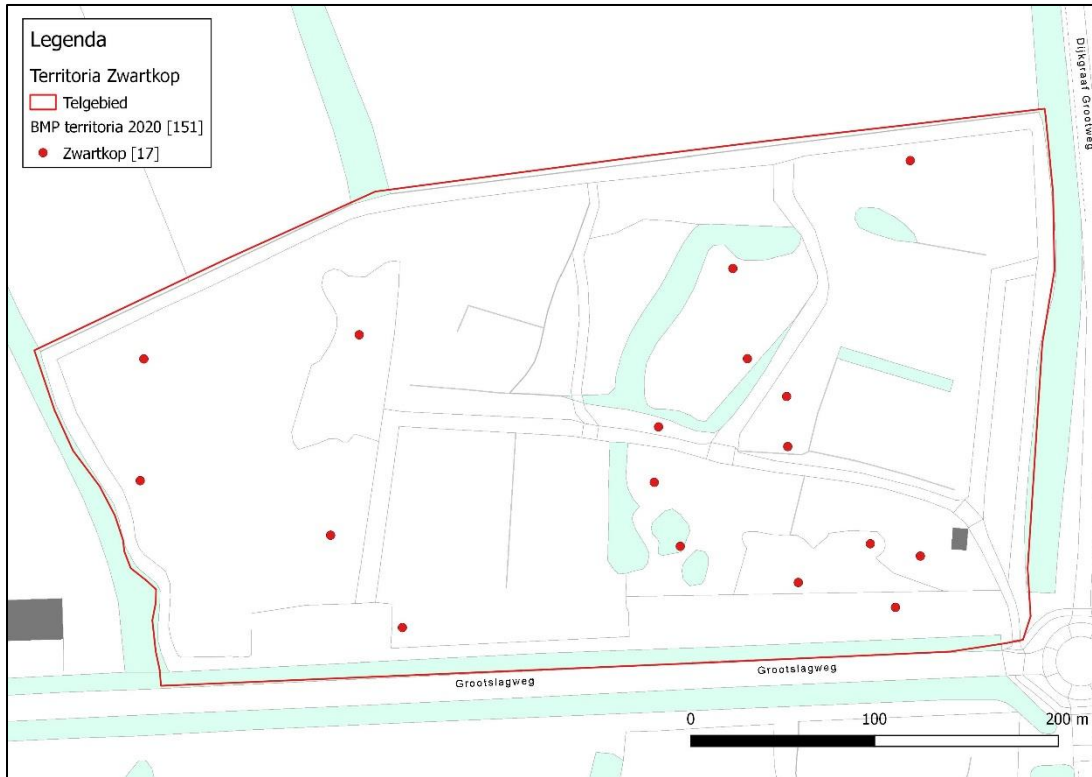
Zanglijster

Zwarte kraai

Zwartkop

LITERATUUR

WEBSITES

[Vogeltrekstation.nl](http://vogeltrekstation.nl)

[Sovon.nl](http://sovon.nl)

<http://www.zonsondergangtijden.nl/tabel-zonsondergang-2019.html>

<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten>

[Vogelbescherming.nl](http://vogelbescherming.nl) (rode lijst soorten)

LITERATUUR

Van Spanje, T. & F. Majoor 2012. Constant Effort Site (CES) – Handleiding. Vogeltrekstation, Wageningen.

Van Groen, F.M., en M. van Straaten. Broedvogels van de Weelen en de Grote vliet 2017. G&G-rapport 2017-34. Van der Goes en Groot. Alkmaar.

Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg K., Vergeer J.W. & van der Meij T. 2019. Broedvogels in Nederland in 2017. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

